

ОКО ТАЙФУНУ

Ростислав МУСІЄНКО

1.

...Перед ним висіла тендітна, майже гола дівчина, зачеплена грубим металевим гаком за шию, трохи нижче голови. Власне, за обрубок шиї, голови... не було.

Микола отетерів. За мить дійшло, що це дуже досконалий манекен для реклами міні-бікіні. Вельми поширених на тутешньому пляжі, оточеному отакими ятками.

-Що втупився? – хмикнув Артем. – Отуди глянь...

Таки глянув. Справді, ниточки на таліях двох дівчат швидше підкреслювали, аніж ховали всі рухливі рельєфи симпатичних половинок. Але...

-Голова, - промовив розгублено. – Голова...

-Таки й справді, щось у тебе з головою, - кркнув Артем. І прискорив ходу, оскільки предмети його інтересу переміщувалися в просторі доволі жваво.

Письменник не поспішав, намагаючись осягнути себе в тому вихорі вражень, що налетів за лічені години. Після виходу з чартерного літака, відносно невеликого, але дуже комфортабельного і швидкісного, цілковитої зміни всього навколишнього, коли він, при звичаєний до сутінків лікарняної палати з чудовими, втім, видами на спокійне озеро і гірські вершини за ним, вперше за невизначено тривалий час опинився серед безмірного простору. Що істотно, океанського. Який відкривався від підніжжя давно вичахлого древнього вулкана, там їх готельні менеджери миттєво й дуже поштиво розмістили в сусідніх ошатних апартаментах – де могли би, не надто заважаючи один одному, мешкати й багатодітні родини. Артем, з котрим

Микола заприятнися в клініці буквально за пару днів до цієї реабілітаційної мандрівки, не дав навіть до пуття розібратися з речами – потягнув до води.

Хоча, які там речі, хмикнув Микола, намагаючись не загубити поглядом м'язисту спину товариша по безталанню між відпочивальників. Трохи колоніально-тропічних, вельми пістрявих лахів; дбайливо всукані доглядачами пігулки, яких він одразу зотявся не їсти. І... Незрозуміла папка з паперами, списаними цілковито чужим почерком. Дивно, але письменник, попри проблеми з пам'яттю, достеменно знав, що у валізі цих манускриптів не було принаймні до моменту, коли її забрали для перевірки на митниці.

Авжеж, письменник, пошкилював сам із себе. Так його називали поміж собою оті швейцарці, навіть показали пару журналів з фантастичними оповіданнями не зовсім доступною мовою. Ім'я та прізвище автора - швидше всього, то був псевдонім - теж анітрохи не відлунювало у величезній, темній, підтопленій крижаною стоячою водою печері, в яку перетворилося його минуле. З ескулапами спілкувався більш-менш пристойною англійською. І, коли зайшла мова про власне ймення, раптово пригадав картину, що зображувала зеленоокого кота біля тарілки з шматком домашньої ковбаски і чарочкою самогону. Твір цей звався «Розумна істота», художник мав прізвище Небилиця, а підписувався латиницею – «Мікола». Ну, Микола то й Микола – махнув тоді рукою.

Такі викиди інформації нізвідки, гейзери часу, як він сам почав їх називати, траплялися не дуже часто. Десятки років, приблизно півстоліття, відчував Микола, укривала глевка пільма. Тож лікарі, залучивши до консультацій неабияких, схоже, світил, вирішили вдатися до іншої терапії.

...Стрепенувся, відірвавшись від марних потуг зануритися у жабуриння мороку, що надійно приховувало минуле. Тим більше, що міг радіти справдешньому. Величезні зеленкувато-сині вали повільно накочувалися на білий пісок узбережжя, схилами тих водяних гір снували любителі серфінгу.

-Ніби водомірки... - пробурмотів Микола. – Хоча... стій... а що таке водомірки?

На мить побачив цілковито інше, тихе зовсім річкове плесо, затоку, всіяну лататтям і білими, тугими, загадковими квітами, а поміж них водяною поверхнею прудко бігають легесенькі комахи... Видиво майнуло і пощезло. Микола потроху наздоганяв Артема, а водночас помітив у його ході те, на що раніше не звернув уваги. Невеличка кострубатість, надмірна точність рухів... Останнім часом письменник відчував у собі наростаючу доскіпливу спостережливість, можливо, її поступове повернення. Тепер, глянувши ще й на строкату, суто декоративну пов'язку під коліном у свого майже ровесника, переконався, що там вмонтований ексклюзив, справді біомеханічний протез. Майже нерозпізнаваний поряд з живою кінцівкою і вартістю десь так на рівні найновітнішої моделі «Мазератті». Чому я це все знаю, не без досади подумав письменник, коли примудрився забути безліч речей? Ретроградна амнезія в рідкісно витонченій формі, чи що вони там вирікали, ці мої куратори. Курватори, казав колись наш проректор... Артем теж заледве пам'ятає, що він учасник якоїсь страхітливої війни давно зруйнованої імперії, але фантомними болями страждає досі. Імперія зла, знайшов несподіване уточнення Микола. А її спадкоємці зі своїми привидами колишньої величі судомлять увесь світ. Не без подиву зафіксував аббревіатуру, що неохоче, мов розбухлий потопельник, спливла з підсвідомості –РФ. Що б це означало?

Артем таки наздогнав дівчат і розпочав з ними жваву розмову. Спілкувався він, звісно, по-аглицьки, і в цьому випадку побутова російська назва великої міжнародної мови, поширена за часів, наприклад, Кримської війни позаминулого століття, цілком відповідала дійсності. Артикулював афганець, як його вже починав подумки називати Микола, і справді жахливо, не кажучи про вкрай обмежений словниковий запас. Потрібні принаймні три покоління, щоб створити джентльмена – невиразно пригадав чиєсь твердження. Однієї чи двох генеалогічних галузок бракує в цьому випадку,

судити важко – помислив письменник. Але ж відносно юні жінки – він уже прикинув, років на двадцять молодші за двох... е-е... втікачів з гнізда зозулі – не стільки чують, як відчують. Те саме сяйво в очах Артема, відчутно зголоднілого на лікарняній дієті. Особливо, що його худорлява статура з квадратиками м'язів на втягнутому животі вигідно відрізнялася від більшості опасисто-збабілих чи, навпаки, хирлявих хлопців, що поодинці тинялися по лінії прибою. І переважно шнипилися в смартфони, не помічаючи замучених нестачею сперми в організмі представниць іншої статі.

Неспішно наближався. А тобі воно треба – майнула зрадницька думка. Але звитяжний гуркіт водяних гір, що вивершувалися, вінчалися піною і забігали за десятки метрів на пляж, чисте повітря, неймовірне, як і вперше за стільки часу здобуте відчуття волі - робили своє.

-Коли тобі уже не «під», а навіть і далеко «за», то з-під розвалених воріт глумливо мекає коза... - рятуючи себе самоіронією, проказав Микола. І приєднався до невеличкого гурту, анітрохи не порушивши гармонії, що вже почала виникати.

-Андра, - грайливо привіталася пишненька чорнявка, на яку, зауважив письменник, Артем звертав найбільше уваги.

-Джуді... - пробурмотіла її білява подружка. Завузька в стегнах, швидше підліткової постави, дещо губилася поряд з Андрією. Але дуже радо всміхнулася Миколі, показавши трохи завеликі перлини зубів. І здивувалася, побачивши різку зміну в його телегенічному обличчі.

-Джуді... Джуді... - хрипкувато пробурмотів письменник. – Але... чому... не Джулія?

...Він раптом знову побачив зеленавий лід, що танув крайнеба на сході, і копицю сіна, і голісіньку юнку, що затишно вмостилася при тому свіжоскошеному різнотрав'ї, підібгавши коліна; її беззахисні рожеві ступні...

Важко сковтнув. Схоже, що в тому незмірному, без видимого дна, озері, що ховало його минувшину, ожило незнане глибинне джерело і викинуло на ледь прогріту сонцем поверхню нове завихрення.

Годі лякати людей, покартав себе Микола. І задіяв свій, таки непоганий, «інгліш» спільно з почуттям гумору та невідпорною, осяйною посмішкою. Яку – це він теж тепер точно знав – колись називали фотоспалахом. Все розвивалося доволі приємно. Але в якийсь момент, продовжуючи черговий жарт, побачив у сміхотливих досі очах Джуді відвертий переляк. Вона дивилася вже не на Миколу, а за його спину.

Спокійно повернув голову. А далі повільно, мов найстрашніший танк Другої світової «Тигр», перехрестив оптикою отару, що наближалася.

Тільки ж отой представник броньованої родини котячих мав несхибні цейсівські прилади і моторошну напівавтоматичну 88-міліметрову гармату. А письменник – лише благоденські сонцезахисні окуляри на породистому, але доволі вразливому носі. Які неспішно зняв і запхнув до кишені рясних пляжних шортів.

Оскільки непогано зрозумів, хто до них поспішає – як з реакції тепер уже і Андри, так і власних нескладних спостережень. Піки з неохайним кількадечним заростом, який Микола звик величати «собачою вовною», червонясті непрохмелені баньки, бляшанки пива в руках... Звернув ще увагу на футболку центрального поміж трьох гевалів, прикрашену невиразною фізіономією з очима снулої щуки. Не міг ніяк згадати, що то за потороча і чому викликає таку відразу. Темна вода в печері минулого ледь колихнулася. Путлер?.. А що воно таке?..

Андра тихо пискнула і метнулася за спину, як не дивно, Миколи. Тим часом Артем, за яким тінню пересувалася Джуді, потроху відступав туди, де вже

долітали океанські бризки і пісок був щільно вторований потужнішими за інші хвилями. Отара, вона ж бригада, дружно реготнула.

-Да ви не пугайтесь, старічки, - чужою, але напрочуд знайомою мовою озвався той самий, центровий. – Відно же, братья-славяне... Нам просто с етімі шалавами потолковать надо. Онi нас наме́дні продінамілі... Беспредел, панімаіш, а ми самі беспреде́льщікі...

Андра дуже недоречно вчепилася за лікоть Миколи. А той зазнав дивовижно знайомого, з колишнього життя, відчуття. Час майже фізично ставав щільнішим, уповільнювався. Бачив усіх, мов фігури на шахівниці, спостерігав, як нестерпно довго сповзають краплі поту з носа отого самого носія ікони рибоящера... Всі ці москалі – знову несподівано сплигло визначення – зростом не поступалися шестифутовому Миколі, Артем на тлі їх туш взагалі виглядав підлітком. Краєм ока письменник помітив, що напарник смертельно зблід. Кепсько... Він теж переступив на твердий мокрий пісок.

-Да шта-а валандаться!.. – загорлав раптом один з тих. Віджбурнув спорожнену бляшанку і ринув до Андри, яка й далі блокувала лікоть свого захисника. Але ж набігав з дуже зручного для вільної руки письменника азимуту. «Так, на протиході», - чітко пролунало в мозку.

Ніби зі сторони, в добре знаному форматі рапідного фільмування, бачив, як його кулак влітає точно в заслинену щелепу, як завмирає, а потім сторцює і падає дупою на пісок таке грізне з виду одоробло. Двоє спершу сторопіли, а потім дружно рвонули до Миколи. «Добре, хоч Андра нарешті здогадалася відскочити,» - подумав він. Але вдіяти нічого не встиг.

Бо сталося дещо неймовірне.

Потім він не раз прокручував у різних ракурсах і планах, здогадуючись при тому, що раніше був таки неабияким телевізійником, цей карколомний епізод. Задля якого навіть голлівудським колегам знадобилося би чимало

дублів. Знову сповільнені кадри... Артем невимушено злітає вгору, мало не над головою Миколи граційно обертається в повітрі, і його босі п'яти влітають одному з бандюків у писок, а іншому – в сонячне сплетіння. Перший звалився без тями, другий ще харчав і смикався на піску... Артем м'яко, мов кішка, приземлився на рівні і відразу виник над тим, хто ще ворухився. Різко, так, що коліно мало не сягнуло підборіддя, заніс ногу.

...І тут час перемкнувся і рушив звичною ходою. Микола невідомо звідки знав про цей удар ребром ступні, який ламає шийні хребці. Дивом встиг обхопити Артема за плечі і відсмикнути від лежачого. Хвилину обидва відсапувалися. Потім афганець нахилився над тим, хто так і не подавав ознак життя. Вбивати може навіть аматор, а от реанімувати – виключно профі, помислив письменник. Тим часом Артем дуже фахово – завважив Микола – торкнувся сонної артерії. Сплюнув:

-Житиме...

- Ти ж міг його... на смерть, - тихо сказав письменник, вказуючи того, хто вже почав тихо постогнувати і напівсвідомо ворухитися.

-А вони нас... Під Іловайськом... Під Дебальцевим... - уривчасто відказав Артем. Микола нічогосінько не зрозумів, а товариш нарешті схаменувся. Повернув до нього досі крейдяне обличчя.

-Що, страшенький?

Письменник тільки й зміг, що мовчки кивнути.

-Хлопці на передку теж спершу нервували, - повідомив Артем. – Вони ж не знали, що це не з переляку, а від злості... Ну, як отой французький король.

Микола теж згадав одного з Людовиків, сучасника Мольєра і Лафонтена, хоча й плутався з порядковим номером. Наразі не на часі, згадав іронічний вислів друга-композитора. Оглянувся й побачив, що його хрещеник, трохи

поборсавшись в піску, став навкарачки й напрочуд швидко, достоту тарган, дременував подалі, навіть не намагаючись відновити статус двоногого.

-Все минає з часом, - промовив з почуттям. – Крім ідіотів.

І, трохи повагавшись, додав почуте колись від колеги... журналіста? В темних проваллях пам'яті щось відлунювало. Як його звали?.. Стас?

-Їх обмеженість таки безмежна. І зверни увагу, Артеме – бидло, то не є громадянський стан. Анітрохи. Це формула крові – не плутай з групою – успадкована генетично і реалізовано соціально.

Схоже, товариша мало цікавили його розумування. Афганець вже трохи порожів і крутив навсібіч головою. пляж, як і раніше, був майже порожній.

-Звісно, чим підліше, тим боягузливіше. Ет, повтікали дівчата... - сказав без особливого зв'язку. – І нога розболілася... - поправив ту саму пов'язку. – Давай до готелю, чи що.

Микола згідливо кивнув. Кортіло повернутися до загадкових рукописів, які встиг побачити лише вибірково і, як кажуть журналісти, по діагоналі. В своєму шикарному номері, поєднаному з помешканням Артема спільною лоджією, що виходила на розбурханий океан, потроху розкладав ті записи, зроблені невідомою рукою і не менш таємниче отримані саме ним. Прочитав уголос:

-Єгипетська Книга Мертвих... «Ти один єси, Господи, від початку часів. Спадкоємець безсмертя. Нестворений. Самонароджений...» А це ж про попередній Всесвіт, відтворений у Всесвіті нашому Великим Вибухом. І їх єднає саме Всевишній – ці дві нерозривні складові Буття, тодішній і нинішній Космоси...

Замислився. Відчуття було таке, буцім старезна, «люмінева» солдатська ложка намагається зішкребти з почорнілих стінок обгорілого казана рештки присохлого варива.

-Зернини літер і колосся слів... - проказав повільно. Бо вже побачив наступний запис, зроблений все тим же філігранним почерком. І збагнув, що саме ця мова, яка ще недавно видавалася малозрозумілою – його рідна. Сидів нерухомо, шокований. І, ніби з підказки, нашттовхнувся очима на інший запис.

«Мова – це код нації. Але ми звикли до цифрових програм, а тут знаком є літера. І оскільки цифр всього десять – принаймні, у найпоширенішій системі числення – а літер більше тридцяти, то й глибина мовного кодування на порядки переважає комп'ютерне».

Намагаючись осягнути, потроху перекладав трохи пожовтілі сторінки, іноді прихоплені степлером, часом просто розпорошені. Наштовхнувся на нотатку, зроблену явно схвильованою рукою – літери рвійно загинали рядок догори.

«...але якщо є універсальний, засадничий закон збереження і перетворення маси та енергії (засвідчений, зокрема, атомним вибухом) – то неодмінно постає закон збереження і перетворення інформації, як надсутнісної, всеохоплюючої, визначальної категорії Буття, котра поєднує всі фундаментальні фізико-філософські поняття: енергію, матерію, простір і час.»

Довго всотував написане. Згадав – звідки? – тезу, що розумні люди книжок не читають. Вони їх перечитують, знаходячи все нові й нові підтвердження власному світобаченню. Звісно, йдеться про авторів рівня Івана Буніна чи Юрія Щербака... Ці прізвища виникли в свідомості зовсім несподівано, і Микола наполохано намагався згадати дещо більше, але... Скрушно хитнув головою.

Водночас зрозумів, що йому стає на перешкоді ще й якийсь сірий шум, ніби від генератора випадкових чисел – я був ще й фізиком, радісно усвідомив Микола – незрозумілий, безладний лемент... Все це торохтіло з території Артема, і, оскільки апартаменти були сполучені, письменник, трохи плутаючи в анфіладі кімнат, таки дістався точки спостереження.

Став у прочинених дверях, не помічений заклопотаним напарником. Той порпався з пультом величезного, на половину стіни, плазмового телевізора, швидко міняючи канали. Письменник завмер, дослухаючись не так до різноголосих белькотінь, як до брижів, здійснених незрозумілим протягом над темною водоймою, що затопила його попередні десятиліття – мов оте Кременчуцьке водосховище прадідівське село... Десь він це все бачив. І отого підтопаного дядька в білих кросівках, кумедних при модному піджаку з завеликою і не в тон підібраною хустинкою в нагрудній кишені... З його задовгими просторікуваннями, частими обмовками, зверхньою манерою звертань до терплячих гостей студії... Нерідко прикидається маразматиком, але ж без особливих для того зусиль, констатував письменник. Після чергових перемикань трохи потішили самозакохані тітоньки-ведучі. Деяким з них, щоправда, варто було би приділити більше уваги зрадницьким зморщечкам на шиї, що не зовсім відповідали ретельно створюваному іміджу грайливих дівчаток, та ще й високоінтелектуальних. Стосовно останнього, хмикнув Микола, то працюючими, пухкенькими, що й тлустим макіяжем підкреслено, губками вони ворущать більш-менш переконливо. Хоча думають переважно російською, перекладаючи на ходу і не завжди вірно. Одне «приймати участь» чого варте. Ну, а коли вже починають плутати мільйони з мільярдами... Письменник нервово зітхнув, згадавши – таки згадавши! – що мав колись фізико-математичну освіту. А коли вже на екрані виник лисий стариган з життєрадісними манерами самовпевненого алкоголіка, прорік «Зараз щось скажу...» і зробив театральну паузу, озираючи пришиклу аудиторію – Микола таки не витримав.

-Кхе-кгм...

Артем миттєво розвернувся, ніби перелившись, як отой рідкий Термінатор, в не зовсім зрозумілу, але явно бойову стійку. Микола сторопів – якусь частку секунди бачив перед собою уречевлену смерть. А тоді товариш легенько видихнув, і застрашливе видіння пощезло.

-Оце, бачиш, розважаюсь потроху... Рідні канали знайшов... - посміхнувся трохи силувано.

-Та воно й видно, - невимушеність письменника теж була не зовсім щира. Ще не отямився від щойно побаченого. – Тільки нащо тобі цей зомбоящик здався, а надто новини?.. – Артем цілком природно розплився у кріслі, і Микола нарешті розслабився теж. – Сучасне телебачення, я ж це добре знаю... - Звідки, в дідька, добре знаю, промайнуло в голові. – Це суспільне мовлення ще гірше, аніж громадське харчування. Морозиво без молока, ковбаса без м'яса, майонез без яєць... То навіщо замість виразки шлунку заробляти виразку мозку, та ще й зі злякісними перспективами?

-Тобі краще знати, - стримано відгукнувся той.

А тобі звідки ж відомо, безпам'ятний супутнику, в чому я обізнаний – внутрішньо зойкнув письменник. Неквапно прошвендяв кімнатою, вмовстився на зручному дивані. Власне, гадав уместитися, а насправді глибоко поринув у підступно поступливі подушки. Ледве виліз звідти на краєчок м'якої пастки. Артем, не помітивши виразу обличчя сусіда, продовжив.

-Просто... е-е... мені потрібна інформація, - покосував на свій «Картє» і повернувся до екрана. Так, що Микола добре розгледів його обличчя.

Є люди, котрі мають очі, але позбавлені погляду, роздумував письменник. Тут зовсім інше... Де я таке бачив? Його силкування перебило включення, якого, очевидно, й очікував Артем.

В затишній студії з'явився молодий офіцер. Бач, при полковницьких погонах, мало не присвиснув Микола. Він колись міг опинитися на майорській посаді в прирівняній до республіканської окружній газеті Совармії «На боєвом посту» - знову надійшов імпульс з глибини. Але три великі зірки отримав би хіба що в теперішньому віці... Та й якого дідька ти камуфу напнув, хлопче, камера-бо не на передовій? Хотів щось сказати з цього приводу Артему, але вчасно глянув на того. І зловив позирок, якого підсвідомо чекав.

Так дивляться крізь оптичний приціл. Вичікуючи миттєвості між ударами серця, щоб плавно дотиснути курок. І він, письменник, бачив багато цих небезпечно-сигнальних проблисків, але переважно вже скаламучених неякісним алкоголем або геть відморожених побутовою безнадією. Афганці, так, афганці, десь наприкінці вісімдесятих минулого століття, коли я був... ким? І до чого тут Держтелерадіо? Миколу майже судомило від прагнення прозирнути крізь ту глибоку чорну воду, що приховувала минуле – а за великим рахунком, і прийдешне. Відволік неясний вигук Артема. Зиркнув і переконався, що той просто скам'янів у кріслі. Перевів погляд на екран.

-Отже, остаточні цифри такі... - справдешній полковник відверто водив очима по невидимому глядачам тексту. – Минулої доби в зоні АТО загинули троє і поранені сім наших військовослужбовців...

Артем різко виключив «плазму». Довго сидів під уважним поглядом письменника, якого просто не помічав. Той, крім спостереження за супутником, силкувався хоч що-небудь допетрати. АТО... що за АТО? Сусід нарешті кволо ворухнувся.

-Отакі вони, новини... Та ще й прибрехали, напевне, прес-челядники Тіщева... - неголосно і явно сам собі пробубонів Артем. Важко відірвався від ніжно-бежевої, лискучої шкіри крісла, випростався і ніби заново побачив Миколу.

-А що ти знаєш про Тіщева? – гостро, несподівано запитав той. Чисто журналістський блеф, майнуло в голові.

-Та... Афганський знайомий... - непевно, як і очікував письменник, озвався Артем. – Десь там воює... - додав, відчутно напружившись.

Найголовніше для якісного інтерв'ю, це бачити межу і не переступити її – знову прийшло Миколі з колишнього життя. Благодушно махнув рукою.

-Сам розумієш, я в цьому, - тицьнув на екран, - нічого не тямлю... Вибачай, що приперся заважати. Піду до себе, перепочину... - ледве випручався з ведмежих обіймів дивана.

-Може, прогуляємось?.. – не надто наполегливо озвався Артем.

-Чому ж, - здвигнув плечима письменник, радіючи, що дразлива ситуація вичерпується. – Але це, як оті кажуть, «на потом»... Зайду, коли відлежусь.

Насправді він і гадки не мав валятися на аж занадто вигідних євроматрацах. Вжите мимохідь Артемом словечко «інформація» починало муляти все дужче. Письменник згадав, що записи на пожовклих сторінках поширюються набагато далі того, що ним прочитане. Мов той хвильовий пакет - навернулося з буцім безповоротно забутої фізики.

-Отож, вона поєднує всі природничо-філософські поняття... - проказав, розмістившись за розлогим столом з рідкісної деревини і розіклавши ті самі блаженські аркуші. Далеко ж їм до сувоїв Мертвого моря – як завжди, захистився іронією. Але відчував уже справжню, знайому нетерплячку.

«...найпростіша ілюстрація – формула Хевісайда, яку облудно приписують Айнштайну: «Енергія дорівнює добутку маси на швидкість світла в квадраті». Згадаймо, що швидкість – це похідна від простору по часу. П'ять алгебраїчних значків-символів, вірно поєднаних, обумовили появу атомної бомби і докорінно змінили долю людства, увесь розвиток цивілізації.

Тому на вже дане в нашому дослідженні визначення інформації слід глянути пильніше. Той самий атом древні греки вважали неподільним. Однак...

Те ж саме – з надто загальним уявленням про інформацію, попри велику кількість спеціальних дефініцій, насамперед фізико-математичних і в царині кібернетики. Насправді існує низка складових і їх взаємодія – тут маємо певну аналогію з нуклеарними розпадами та синтезами. Але слід зауважити, що інфодинаміка є вища по відношенню до ядерної фізики форма руху матерії...»

-Отакої...

Не те, щоб письменник був приголомшений настільки розкутими твердженнями. Особливо, коли вони викликали в ньому певний когнітивний резонанс. Оця жорстка внутрішня логіка, обґрунтована, видно ж, чималою ерудицією і втілена в чітких словесних формулах... Далі Микола читав набгом.

«...Для подальшого розгляду варто ввести спершу точніше термінування власне Інформації та Аформації. Згадавши добре відомий теологам вислів: *In Dei daemon*. Вдаючись до сакральних понять, Бог – він же Логос, Всесвітній закон світобудови – є інтегральне означення, сутність і спосіб існування Інформації. Явища всеосяжного, космічного, тотожному Всевишньому, *Dei*.

З іншого боку, Аформація тотожна князю світу цього, він же *daemon*. Це вже явище лише внутрішнє, глобальне – похідна біосоціогенезу на планеті Земля. А саме, сукупність злякисних, тобто, здатних незалежно від Бога розвиватися, поширюватися, розмножуватися часткових втілень Хаосу – антипода Логосу...»

-Дідько... - прошепотів письменник. – Я ж давно казав, що хаос завжди керований. Питання – ким?

Рвучко встав, підійшов до холодильника. «Електролюкс», авжеж... Як і підозрював, там всього вистачало. Наплескав третину склянки віскі – так, так, справжній скок – видушив пів лимона і хильцем зажив. Повернувся до столу.

«...Аформація невідривна від ІНформації, мов тінь від світла. In daemone Dei. Істотно - Аформація виникає як цілком об'єктивна реальність, що спричиняє уречевлені наслідки лише на певному етапі ускладнення форм руху матерії. Якщо на теренах класичної механіки, фізики, до квантової включно, винятки в дії фундаментальних законів практично не спостерігаються (можна згадати несхибні аксіоми геометрії, про які не дуже компетентно висловлювався такий собі Ульянов-Ленін. Адже в просторах Рімана чи Маньковського паралелі можуть перетинатися...) – то вже на біологічному рівні вплив Аформації зростає принаймні на порядок. Найочевидніші прояви – порушення генетичних кодів. Канцер, спадкові хвороби, істоти-мутанти, - яскраві приклади дії цього чинника, що призводить до загибелі організмів і цілих видів...»

Письменник підніс руку до скроні, торкнувся характерного завитка все ще вільної від сивини чуприни. «Асана прямого зв'язку з Космосом», - жартували колись підлеглі. Вони таки були, ці славні побратими новинарських звітяг... Микола завмер, намагаючись вловити нові коливання того глибинного озера, що ховало брили замороженої пам'яті. Даремно.

Відтак повторив прогулянку до чуда шведської техніки, доповнивши нещодавно відпрацьований ритуал парою оливок.

-Якщо в мізках забагато лакун, - промовив, дожовуючи, - їх треба невідкладно заповнювати. Звісно ж, - пояснив уявним опонентам, - добротною випивкою...

Але, взявшись читати далі, не зміг навіть трохи захмеліти.

«...справжнє домінування Аформації настає в суспільній сфері. Неадекватні суспільно-економічні, релігійно-расові теорії призвели до загибелі цілих етносів і цивілізацій (відома доля ацтеків, майя, інків після вторгнення конкістадорів – ревних християн...), непоправних гуманітарних втрат. Коли брати ближчий час, то змоглядні буцімто ідеологічні схеми, до того ж повністю недолугі в науковому відношенні (Маркс – Ленін – Сталін; Ніцше – Гітлер – Путін) призвели і призводять до жахливих людських жертв і провокують, власне, суїцидальний синдром людської цивілізації. Образно це можна порівняти із засвоєнням людським організмом алкоголю й наркотиків, які стають неодмінною складовою життєво необхідних обмінних процесів...»

-Зі знанням справи написано, - буркнув письменник. Але запаси рятівного сарказму з приводу чужих інтелектуальних виправ майже пощезли, а шмигнути знов до холодильника сили волі чомусь забракло. Приречено читав уже до остатку.

«...Таким чином, в усій відомій нам минувшині саме злякісна Аформація обумовлювала конфлікти, революції (жодна з яких не принесла нікому добра!) та війни всіх видів, включаючи гібридні – з найстрашнішими наслідками. Насамперед, величезними втратами людності і відтак генофонду націй на планеті.

Тому слід говорити не про помилки й заблукання окремих діячів, які нібито могли бути виправлені, а розвиток людства пішов би іншим, ближчим до Бога шляхом. Зовсім ні! Аформація є об'єктивною реальністю з уречевлено-матеріальними втіленнями (від онкології до двох світових війн, а тепер вже подекують про Третю). Вона постає не якоюсь там «дезою» (глибоко помилковий, якщо не просто лукавий, евфемізм) – а глибоко самодостатнім і зовсім не віртуальним феноменом.

Відтак історія не знає умовного способу, а Сатана – князь світу цього, як і сказано в Біблії».

Письменник деякий час мовчки сидів за столом. Списані округлими літерами-зернинами аркуші неспішно висковзнули між пальців.

-Звідси запрошується висновок, - сказав хрипкувато. – Наростання на Землі Аформації відбувається пропорційно розвитку та ускладненню форм руху матерії і досягає екстремуму в найрозвинутіших людських спільнотах.

Здивовано оглянувся. Видалося, що його фраза відлунює від стін, а головне, за стилістикою цілком відповідає прочитаному. «Цур тобі», - махнув рукою. І кволо подумав – цікаво, що там поробляє пошукувач цінностей від зомбоящика? Котрий не так насичує інформаційний простір, як його засмічує?

...Напарник лежав на тому самому дивані, який так неохоче відпустив нещодавно письменника, і вкотре згадував та аналізував розмову, що відбулася десь тиждень тому.

-Ти поїдеш на реабілітацію разом з ним, - повільно промовив на завершення Лихоправ. – Цим нашим очільником Міністерства Правди... Як пацієнт тієї самої клініки... Мені більше нікому довіритись.

Детальніші інструкції матимеш від Стаса, його заступничка... - показав жовтуваті ікла. Що могло означати посмішку, а іноді й зовсім інше.

-Є проблема... - заскочений зненацька, озвався той, кого Микола називав Артемом. У повній відповідності з історією хвороби, яка належного дня виникла в лікарні на березі мальовничого озера. – Я дуже завантажений подіями в зоні АТО... Міністр оборони, Тіщев наш, не з усім справляється.

Прем'єр глянув спідлоба. Раніше в його очах постійно горіли шалені сині вогники, оті, що виникають в печі над зашлакованим, але ще повним енергії

пластом антрациту. Останнім часом вони поблякли, але... Господар затримав погляд на пару секунд довше, аніж траплялося раніше у схожих ситуаціях. І Афганцю стало не по собі.

2.

Микола з жахом побачив тлусту лискучу змію, що вчепилася гостю просто в горлянку, трохи нижче борлака. Майже одразу – спасибі якісному скочу - прояснив собі, що то просто галстук. Припасований до неабияк розцяцькованого багатобарвними нашивками, шевронами та погонами явно службового піджака. Несподівано доповненого, у повній відповідності з курортним кліматом, простими бавовняними бриджами й зовсім не статутними, хоч трісни, сандалями. Хоча смагляве обличчя носія всього цього обладунку і справді могло луснути – не так від зайвої вгодованості, як внаслідок надзвичайної самоповаги.

Представник місцевої влади, зметикуював письменник, вишуканим жестом запросивши «альгвасила», як він його вже подумки прозвав, до затишного фотелю. Але той не зрушився з місця, сухо звернувшись дуже ламаною англійською з вкрапленням місцевих малозрозумілих діалектизмів. Мова йшла, як уже від початку запідозрив Микола, про жахливе побиття поважаних туристів з великої північної країни, яка представлена тут, на території суверенної держави, ще й всесвітньовідомим телеканалом «Раша тудей», і цілковито неможливо, щоб добре ім'я курорту було заплямоване цим недостойним і дуже прикрим інцидентом... Поліцейський чиновник говорив ще довго, але Микола слухати перестав, вловлюючи якісь відголоски з колишнього життя. Авжеж, «Раша тудей»... А ще там, здається, «Спутнік» та

інші... Він уже почав призвичаюватися, що подібні повідомлення, або, послуговуючись модним словом-паразитом, меседжі виникають у його свідомості нізвідки, але дуже вчасно й точно. Треба ж, колеги-московити і тут обжилися. Ясно, що журналістика – це одвічний поклик до співпереживання досі невідомим людям, чиї проблеми даровано донести загалу саме тобі. Але згадана альгвасилом медійна фірма не мала до тієї формули жодного відношення. Письменник вловив себе на тому, що лише спостерігає за ворухінням повнуватих губ офіцера, і похопився увімкнути для себе звук. Останні, не надто мелодійні пасажі зводилися до очевидного від самого початку. Ну, то й назвав би цифру одразу, замість оцих азійських церемоній – подумав з досадою. Мимохідь помітив, заглиблений у плідні міркування, що хвилиною тому в його вітальню зазирнув Артем і відразу пощез. Альгвасил закінчив нарешті промову і вичікувально застиг, втупившись в клієнта. Принаймні, таким він вважав громадянина маловідомої країни до наступного моменту. Коли двері хутко розчинилися і увійшов, одразу гречно вклонившись письменнику, головний, як той згадав, менеджер цього закладу і звернувся до поліціанта з кількома короткими, але, видалося, дуже змістовними репліками. На які чиновник спробував відповісти неясними придушеними звуками, а потім зовсім затих з напіврозтуленим ротом. Після чого боком, не попрощавшись, вислизнув з номера – напрочуд непомітно для такого дебелистого топтуна. Менеджер осяйно усміхнувся, вимовив «ай ем сорі» і пощез також. Зате майже одразу проявився – Микола вже почав звикати, що афганець саме не заходить, а виникає – Артем.

-Під таким дахом, та щоб всяке сміття тут шастало... - зопалу кинув під носа неясну поки що письменнику фразу, яку той вирішив за доцільне зафіксувати. Артем, схоже, не надав сказаному значення. Бо негайно звернувся до вочевидь другорядного учасника дрібного конфлікту інтересів.

-Давай потиняємося, доки сонечко... Тільки, знаєш, на пляж я вже не хочу.

Коли чесно, Миколу тягнуло повернутися до загадкової папки, де він уже проглянув навскоси ще кілька дрібно списаних листочків під загальним і, треба сказати, доволі інтригуючим після раніше читаного заголовком. Але, зрештою, відмовляти напарнику не було підстав. Надто ж поціновуючи, як елегантно він спекався поліцейської мороки – цю особливу роль у невеличкій репрізі, єдиним глядачем якої він став, Микола не міг не вирахувати.

Просто напарником по відпочинку Артема він уже ніяк вважати не міг. Прислухався до дедалі відчужаніших брижів, що потроху переростали в дрібненькі хвильки й ледь-ледь починали розворушувати поверхню тієї чорної холодної безодні, що вкривало його минуле... Він таки був ведучим телеканалу, і займався отими славнозвісними журналістськими дослідженнями, настільки скандальними, що йому запропонували нову, набагато вищу посаду... Микола зупинився й витер спітнілий лоб, хоча від узбережжя віяв прохолодний вітерець. Бриз, чи як його там?.. Артем, схоже, нічого не помітив, весь поглинутий розглядинами довкілля. Яке, слід було й чекати, нічого оригінального не чаїло. Сувеніри, ганчірки, кав'ярні – де кава була далеко не головною пропозицією, швидко розсмакували обидва. Був, щоправда, доісторичний вулкан, який, напевне, і витягнув за собою цей самотній острів з праокеанської, зі слідами космічної ще радіації ропи, сповненої зародків первісного життя... Але пхатися плутаними туристичними стежинками мимо химер застиглої бозна-коли лави, та ще й з огляду на те, що ніч в цих широтах западає дуже швидко, їм не надто кортіло.

-Просте рішення – далеко не завжди найгірше, - заявив письменник, зупинившись під черговою спокусливою вивіскою. Артем махнув рукою. Проте після ще двох-трьох порцій екзотичних коктейлів, де найвідчутнішими складовими були ром і вельми оригінальні прянощі, трохи засумував.

-Про душу пора подумати, - виголосив, у пришвидшеному темпі подолавши четвертий ромовий бар'єр.

Микола подивився на нього з легенькою підозрою. Щось тобі муляє, друже... Ніколи не полюбляв застілля з людьми, чия реакція на вогняну воду непередбачувана. Це ще з часів тих самих журналістських диверсій, згадав меланхолійно. І одразу виникла паралель із нещодавно прочитаним.

-Для людей талановитих, - сказав повчально, - алкоголь є передусім засіб поліпшення кровопостачання мозку. І це головне. Бо комп'ютер має працювати в режимі, який задовольняє оператора.

-Який... комп'ютер-оператор? – здивувався Артем.

Таки розбирає хлопця, з досадою подумав письменник. Сам, під впливом зовсім непоганих трунків, бажав поспілкуватися.

-Мається на увазі, що оператором є душа, а людський мозок, то всього-на - всього процесор.

На жаль, технологічний сервіс... - сумовито похитав головою. – Технологічний сервіс, оці... е-е... печінка, нирки, серце... не завжди встигають за такою плідною співпрацею.

-За плодами пізнаєте їх, - не зовсім до ладу відказав афганець. І махнув рукою, закликаючи бармена – чи бариста, як їх тепер називають?... При тому, що попередній транш залишався ще не допитим. Миколі забаглося похуліганити. Інтелектуально, звісно.

-Нічого подібного! – заявив. – Це в тебе – обрізана правда. Бо плоди наливаються і визначаються корінням.

І несподівано додав, згадавши почуте в далекому... поліському?... селі Рибине від матері знайомого композитора.

-Гени не воші. Їх не виведеш.

Заціпенів, зрозумівши, що поверхня чорного озера таки розбурхалася. А тим часом дещо розійшовся афганець. Він довго допитував бармена-бариста, поки що, правда, без допомоги затиснутої в правиці виделки, чи є тут поблизу... Храм. Так, храм. Ну, церква. Метикований темношкірий хлопчина поїдав очима не тризубий інструмент, а кілька крупних купюр, недбало прикритих поверх уже другого рахунку лівою долонею Артема. Але розшифрувати забаганку дорогого відвідувача ніяк не міг через деякий мовно-вимовний дисонанс і велику різницю в уявленнях про духовне. Прислухавшись, втрутився письменник, і юнак аж просяяв.

Так, звісно, панство буде задоволене. І то навіть не просто місце богослужіння, а неабияка історико-архітектурна пам'ятка, кількасот років. Ні, там вже давно ніхто не править. Хотіли щось трохи реставрувати, але побоялися зашкодити автентичності. Чи православна? – це вже на вперте запитання Артема. Бачте, навколо цього прадавнього океану мало не з апостольських часів діяли чимало церков, і коптська, і сирійська, і навіть ефіопська – чимало подивував письменника і залишив байдужим Артема хлопчина, який просто-на-просто готувався підробляти екскурсоводом. Але, судячи з усього, це невеличке диво спорудили невтомні католицькі місіонери...

-Яких приблизно в ті самі часи випхав з Японії сьогун Токугава Іеясу, - сухувато сказав Микола. Хлопчина глянув сполохано, бо це вже випадало за межі його обізнаності. Бачте, се-ер, Японія таки далеченько. А оця споруда, вона зовсім поряд, я вам зараз усе поясню...

Отак і вийшло, що вже невдовзі, прошвендявши кілометра півтора, вони опинилися в затишній місцині. Вона нагадувала занедбаний сквер, де величезні, розрослі тропічні дерева – письменник подумав про гінґко,

ровесниць мало не динозаврів, але засумнівався – майже приховували обіцяний архітектурний шедевр.

Це була швидше каплиця, яка помітно поступалася розмірами навіть тим забутим цегляним храмам в покинутих селах на півночі Чернігівщини, де з вікон і на обвалених дахах від початку вісімдесятих минулого століття вже проростали самосійні берізки – письменник важкувато сковтнув, дивуючись, наскільки вибірково надходять сигнали з чорної діри його споминів. Одначе тут відчувалося, що нашестю джунглів, описаному колись Кіплінгом, акуратно протидіють. Стіни, грубувато, але надійно складені з дикого каменю, незворушно слухають перегук епох, середньовічні вітражі в свинцевих, а може, й срібних оправках ніхто не розікрив, бронзові фігури святих при вході густо вкриті яскраво-зеленою патиною, але ж цілісінькі...

Тої ж миті з глибини постав новий потужний поклик. Микола раптом побачив себе біля вікна своєї київської, так, київської квартири. Він крізь легенький дощ роздивлявся далекий контур собору і думав про храм власної душі, в якому, попри негоди і обшарпаний вітрами купол, наріжні брили, покладені пращурами, все ще стоять несхитно.

Якийсь час тривало болюче, майже фізично болюче роздвоєння, а потім Микола повернувся на самотній острів в океані. Можливо, його відволікли незрозумілі жести Артема.

-Хоч лоба перехрести, - не дуже люб'язно буркнув той.

-А це... Що? – невпевнено озвався Микола.

Артем повторив цілковито незнайомі йому рухи, потицявши пальцями від лоба до живота.

-Ну, ти вже зовсім не від світу цього, - хмикнув, зафіксувавши щирий подив товариша.

-Ти сказав... - спантеличено відгукнувся той. Артем, зітхнувши, звів очі догори.

-Отче наш... Суцций на небі... і не введи нас у спокусу... та позбав нас від лукавого... - клаптиково сприйняв Микола.

-Постій... Тут щось не так. Батько спокушає дитину?.. – Артем дивився на нього круглими очима. Куди й хміль подівся. – Я би звертався інакше...

-Що, розумніший від Папи Римського? – глузливо запитав афганець, вже трохи оговтавшись. Письменник знову нічого не втямив, але після короткої паузи повільно проказав:

-Ну, хоча б... - замислився, не звертаючи уваги на знову дуже дивний вираз обличчя Артема. – Отче наш! Слово Твоє вишне над світом. Допоможи працею здобути хліб насущний. Будь з нами в правді, добрі та честі, отриманих від роду нашого. І додай сили протистояти брехні та злу.

Амен! – закінчив уже впевнено.

Запала мовчанка.

-С-слухай, - здобувся нарешті на річ Артем. – А ти, власне... До якої церкви належиш?

-Належати комусь можуть хіба раби, - спокійно відказав Микола. – Та ще всілякі добровільно упосліджені...

Винахідливі комбінації спиртного всмоктувалися дедалі наполегливіше, і майже в такт цим обнадійливим процесам виростали хвилі на поверхні чорного озера.

-Ти про Цицерона щось чув? – запитав навіть з деяким викликом. Артем невиразно захитав головою. Це він по-нашому чи по-болгарськи, не зовсім зрозумів письменник. Продовжив:

-Так от, Цицерону належить фраза: «Офіційний культ потрібний лише для збереження порядку в масах.» Недарма ж, відчувши наближення краху, римський імператор, затятий поганець Костянтин, пізніше названий Великим... Майже як і наш рівноапостольний Володимир... - письменнику не сподобалося, що Артем зблід, але він вперто продовжував. – Костянтин зібрав 325 року Нікейський собор. Це був політичний, аж ніяк не релігійний форум, куди практично силоміць приставили всю верхівку християнської ієрархії.

Близько двох тисяч чоловік з усієї неміряної імперії... - отримав новий сигнал Микола. І вловив несподівану асоціацію. – Приблизно, як Сталін звів колись до Харкова українських кобзарів – ніхто не вижив... А от тодішні ієрархи були прагматичніші за наших сліпих і розуміли – оточені легіонерами – чим все може обернутися. Отож, були схвалені потрібні для створення державної церкви документи, серед яких і наріжний – «Символ віри».

-Треба ж у щось вірити... - приголомшено сказав афганець. Блідість його потроху минала, що потішило Миколу.

-Ось для таких, як ти, і сказав Тертуліан: «Вірую, бо безглуздо», - твердо закінчив міні-лекцію письменник. Тепер він, до того ж, знав, що колись ще й викладав у поважних університетських аудиторіях. Співчутливо додав:

-Безглуздо вірити. Треба знати.

-Слухай... - не надто швидко озвався Артем. Письменник виявив, що вони поволі йдуть навколо старовинного храму. Оцей артефакт, як і я, випав із часу, подумав несподівано письменник. А ще, з виключно заточеною увись верхівкою-шпилем, потужними, мов ракети розгінного ступеню, колонами нагадує зореліт романтичної доби наукової фантастики, розбурханої першими супутниковими злетами... Афганець цупко вхопив його за рукав футболки, швидше за шкіру. Добре, що коктейлі мали ще й анестетичну

функцію. – Але ж, але ж... - Артем говорив майже гарячково, і письменник знову нашорошився. – Був ще й Ісус...

-Історіографія є наука про те, як люди пишуть історію, - замислено сказав письменник. Краєм ока помічав, що вони все-таки зійшли з орбіти навколо храму, ніби ота сама ракета, що досягла другої космічної швидкості. Чого, звісно, не можна було сказати про темп самого пересування. Головне, рухалися вже прочовганим маршрутом назад, до вершин цивілізації. – В усякому разі, Йосип Флавій про нього згадував... А от Пілат, коли наприкінці життя до нього досікалися, кого ж він тоді велів закатувати...

-Розіп'ясти, - сердито перебив Артем.

-Ти ще скажи – на хресті, - спокійно продовжив Микола. – Та не було ніякого хреста. Використовували стовп з верхньою перекладиною і ще однією, яка стирчала в катованого поміж ніг і не давала тілу сповзати. До речі, коли вже напросився – Іоанн, який буцімто Хреститель, він насправді – Хаматвіл, мовою оригіналу. Тобто, в перекладі – Омивач, Омиватель, якщо москальською...

Артем злегенька хитнувся, але набагато масивніший письменник його легко втримав у фарватері. Який поки що вдало пролягав суходолом.

-...так от, - дивним чином таки спромігся завершити перервану думку. – Пілат так тоді й не зрозумів, про кого мова.

-Проте Ісус... іс... нував, - мов закляття, повторив Артем.

-Так, - охоче підтримав Микола. – І я поділяю його твердження, яке можна виокремити і з канонічних, і з апокрифічних записів євангелістів. А саме – всі ми є сини Божі, але в міру свого пізнання Його волі і єднання з Ним.

Хоча... - письменник все намагався прив'язатися до місцевості, як колись вимагали від майора запасу кадрові керівники спецнавчань. «Я й таким

був?» - п'янувато здивувався. Та нитки спілкування не втратив. – Хоча... Сер Артур Конан Дойл, не тільки автор образу Шерлока Холмса, але й глибокий знавець спиритизму, якось написав, що «вчення Христа було в багатьох важливих відношеннях втрачене ранньохристиянською церквою і не дійшло до нас».

-Але ж ми високо цінуємо часи Відродження, Реформації... - письменник приємно подивувався з такої обізнаності афганця. Спокійно зауважив:

-А звідки вони постали? Та з тисячолітньої пільми владних претензій церкви, інквізиції, конкісти, хрестових походів – «дранг нах остен» включно.

-Це все дрібниці... тому що... - Артем продовжував чітко й боляче тримати його за руку. І нарешті видав:

-Христос був комуніст.

Ох і каша в тебе в голові, подумав письменник. Але відповів цілком люб'язно:

-Дехто й справді так вважає. Не замислюючись, що кліриків і комуністів підозріло єднає один соціально-психологічний фактор... - Микола глипнув на супутника і не без подиву переконався, що той уважно його слухає. – Один принцип... - хотів якось пом'якшити, але не зміг. І сказав чітко:

- Чим гірше народу, тим більше він хоче вірити у дещо світле в майбутньому.

Тут його осяяла дивна думка – а яка різниця між тодішніми комуністами і сучасними популістами, нехай європейського буцім розливу? Змія поглинає свій хвіст... Зрозумів, що Артему вже набридли космогонічні балачки і він цілеспрямовано тягне його за собою.

Ніхто не заходить так далеко, як той, хто не знає, куди йти. Вони тривалий час поневірялися, тицяючись в генделики, де всього було забагато, насамперед відвідувачів і надто розкутих дівчат. І несподівано забрели в

оазу, з якої розпочинали славний похід. Був той самий темношкірий хлопчина, неймовірно чемний і трохи напружений, особливо коли Артем трішечки неполіткоректно відмовився від коктейлів і зажадав... водкі... Йес, рашен водкі... Бармен подивився на нього майже з жахом. В очікуванні замовлення письменник нудно навіть для самого себе торочив афганцю:

-Крах комуністичної, наскрізь фейкової, доктрини вже очевидний. Невідворотно падає і престиж церкви, збудований на ще менш доказових уявленнях про пекло і рай. При всьому тому ніхто з мислячих людей не сумнівається в існуванні Слова-Логосу, Вселенського розуму, Всевишнього - і вся ця сукупність називається Бог...

Артем мало не зруйнував його бездоганні логічні конструкції, зажадавши від бармена ще й «сельодочки» і знову вдавшись до... е-е... не зовсім афроамериканських термінів. Деякий час тривало з'ясування, чи не зможуть замінити малозрозумілу закуску місцеві шрімпи чи там лангусти. Або, наприклад, рідкісне м'ясо величезного ската – манти. Розуміючи, що його втручання безнадійні, Микола вирішив трохи відволіктися, роззираючись по величенькій напівтемній залі. Де раптом, за віддаленим столиком, помітив під світлим розмаяним волоссям двійко наполоханих блакитних очей і трішечки завеликі зубки-перлини, що затискали соломинку від коктейлю.

І приблизниться ж таке, думав потім письменник. Йому довелося відволіктися для вирішення дещо менш романтичних питань, а коли знову глянув у тому напрямку, то не вздрів уже нікого. Проза ж полягала в тому, що зеленкуватих банкнот непоганого номіналу Артем у себе вже не знаходив. Після незручної паузи Микола оголосив:

-Що поробиш... Але в мене є осяяння, - і гордовито поглянув навколо.

Дивитися було на що. Афганець знічено продовжував обмацувати кишені. Бармен стовбичив з кам'яним обличчям, відчутно нервував. Гносеологічні дефініції були йому явно не до шмиги. На касі діяли зовсім інші поняття.

Осяяння, міркував сам з собою Микола. Це коли завдяки космічному імпульсу скалки інформації з десятків джерел різних часових рівнів раптово складаються в цілковито несподіване і невідпорно переконливе мозаїчне панно - а водночас дзеркало і вікно в прийдешнє.

Тільки ж всі необхідні складові цього прориву спершу створюєш ти сам, - подумки доточив він. Нагадавши собі не без іронії, що наразі на часі переходити від високих матерій до простих дій.

Спокійно видобув зі складок матерії в глибині легковажних шортів доволі вагомий, як потім виявилось, пластиковий прямокутник. Майже невідчутний для долоні, він потягнув на добрячий золотий банківський зливочок, щойно Микола з барменом засилили картку до терміналу. Хлопчина глянув на нього майже побожно.

-Чогось іще побажаєте, се-ер?

-Боюся, що й цього вже буде забагато, - меланхолійно відповів письменник.

Ніколи не хизувався пророчим даром, але... Вже з другої пляшки справжнісінького «Абсолюту», який не мав нічого спільного з вульгарними заявками Артема, але дуже добре ліг на душу, почалася таки знайома з колишнього життя, хоча й вельми для Миколи рідкісна, стадія лакун. Зовсім не тих, про які розповідав колись письменнику давній друг, лобатий історик-археолог... Так, Володя Коваленко, з його половицькими вилицями... Наступав трапунок, коли завжди надійний пергамент пам'яті внаслідок невідпорного впливу простенької хімічної сполуки C_2H_5OH перетворюється частково на палімпсест.

-... кажуть, що історія християнської церкви – то історія боротьби мислячих людей, себто, єретиків ЗА вчення Ісуса всупереч вченню ПРО Ісуса... - письменник виявив, що сидить, тицяючи пальцем в груди напівпритомного афганця. Це не зменшило його запалу.

-Але що найхарактерніше для згаданого вчення, коли відокремити його моральну, а власне, загальнолюдську складову? – Микола чув свій голос десь звіддалік. – Згадаймо слова Імануїла Канта про дві найбільші загадки буття, зоряне небо над нами і моральний закон в нас самих. Цілковито незалежний від проповідників – власне, посередників...

Тут письменник побачив, що стеля над ним робить спробу уподібнитися світобудові в сенсі обертання. Вольовим зусиллям призупинив це нахабство. На якому питанні я зупинився, одначе... Так, маю відповідь.

-... Теза, яку ти зараз почувеш, дуже несподівана, - Микола бачив, що співрозмовник чує, але сподівань стосовно розуміння мав небагато. Втім, це його не зупиняло. – Шокуюча, я б сказав... Усе ґрунтується на цілковитій відсутності творчих засад. Жодної праці, лише споживання дарів природи і, сучасною мовою кажучи, спонсорів. Навіть доволі примітивне здобування риби перетворилося для апостолів на ловитву людських душ. «Птічка Божія не знає...» - усміхнувся невесело. – Цікаво було б поглянути на цю команду десь там у Забайкаллі, де я служив рядовим. Чи, - хмикнув, - на територіях чукчів або якутів.

Тут афганець стрепенувся і твердою рукою доливав чарки. Микола здивовано стежив за бездоганно точними маніпуляціями – досі йому видавалося, там і так по вінця... Бармен стояв поряд і, як не дивно, уважно слухав – зрозумів письменник.

-І що ж тут цікавого... Чи то пак, несподіваного... - дуже чітко, хоча і з неабияким зусиллям сформулював Артем.

-Таки справді дивовижним є відкриття... Раптове для мене відкриття... Що весь молитовний масив православного богослужіння є, по суті, жебрацтвом, - жорстко сказав Микола. Допив чарку, оглянувся. Бармен відступив на пристойну відстань, але продовжував нашорошувати вуха. І... чи це вже справді мана?.. Близько дверей він знову побачив ту майже підліткову постать з білявим німбом навколо голубих очей... Скільки можна, з досадою подумав письменник, переконавшись, що видіння пощезло.

-Атож, стверджую, - продовжив, переконавшись, що Артем дослухається. – До чого все зводиться? «Дай», «пошли», «позбав» і далі оце скімлення до нескінченності... Зрозуміло, що злиднями легше керувати. Особливо – духовними злиднями.

... Знову настала лакуна. Далі він уже був на вулиці, підтримуючи трохи афганця, а поряд догідливо чатував бармен. Мабуть, він і викликав таксі – жовтий «Мерседес» походженням десь із сімдесятих років минулого століття.

Микола підняв голову. І на тлі світанкового неба просто поперед себе побачив скручені лебедині шиї.

Але то були просто вимкнуті вуличні ліхтарі.

В каламутній повені неба пливли, ледь коливаючись, мертві роздуті туші допотопних тварин.

Та це ж новітні прогулянкові міні-дирижаблі, зрозумів нарешті Микола. І, щоб повернутися остаточно до реалій, глянув на свого супутника. Якого вже далеко після полудня витягнув подихати океанським повітрям.

-Тільки... В жодному разі... Не півлітрам, - застеріг від початку Артем. Напівсидів у ліжку й намагався встежити за віражами величезного шершня, що залетів у розчахнуте зранку вікно. Очні яблука від тих зусиль відчутно рипіли.

-Ще б пак, - сухо зауважив письменник. І легенько поводив перед носом афганця власним передпліччям, заодно перевіряючи надійність рефлексів.

-Ну... Хто старе пригадає, око геть, - жалібно сказав учасник експерименту, роздивившись переконливі синці від власних пальців.

-А хто забуде, взагалі сліпий, - хмикнув Микола. Задоволений, що його наглядач – а саме так він тепер кваліфікував Артема – нібито притомний.

-Давай, очунюй, - сказав лагідно. – А я поки що посиджу в себе, подумаю про те, що так цікавить Світлоносця...

Артем намагався повернути голову, проводжаючи його поглядом. Письменник почув легенький шурхіт, оглянувся й побачив - той знову лежить долілиць, ховаючи обличчя від яскравого сонця. Що поробиш, пити можна й треба, але ж системно – згадав старий жарт. І поквапився до свого робочого столу, де вже вдруге перечитував загадкові нотатки. Згадуючи засвоєне дещо раніше – Інформація вічна, Аформація – минуща. Постій, постій... Але ж, коли так, то насправді Інформація позачасова. Питання лише, коли вона потрапляє до нас і звідки. В уяві постав звичайнісінький пісковий годинник, який в належний момент перевертає простягнута згори рука. То виходить, що ті чи інші творчі просвітлення... Приходять з майбутнього?

Трохи оговтавшись, взявся читати.

«...Душа безсмертна. Це є квантово-хвильовий пакет ІНформації, що надається людині Всевишнім в момент зачаття і потім повертається до Нього – для участі в подальшому промислі Божому.

Душа не просто оператор в тандемі з біокомп'ютером-мозком. Вона ще й своєрідний диск-накопичувач, який постійно «знімає» і зберігає зібране першоносієм. А відтак мозок пам'ятає ВСЕ, коли утримує справжній зворотний зв'язок з душею – яка, в свою чергу, прагне видобути зі свого «комп'ютера» щонайбільше вартісного. Оця спілка, оцей коливальний контур – згадаймо теорію інтуїтивного резонансу письменника-фантаста Володимира Савченка! – і забезпечує найвищі пізнавальні здобутки в моментах енергетичних екстремумів.

У цьому зв'язку відому алегорію, яку євангелісти вкладають в уста Вчителя: «Я є хліб життя» - можна спробувати тлумачити сучасною мовою. А саме: «Я є ІНформація, передана Всевишнім».

-Справді, алегорій та чудес, в яких так делікатно сумнівався Ернест Ренан, у чотирьох благовісників вистачає, - пробурмотів письменник. Оці Лука, Марко, Матвій та дещо віддалений від них Іван... Незрозумілим собі самому чином від дуже легко опанував і засвоїв термінологію та аргументацію невідомого автора. Щось там було дуже знайоме – але звідки?..

Прислухався, одначе плескіт підземних вод майже стих, і жодна заморожена брила в тій пітьмі не ворухнулася. Що, коли помислити самотужки? Скажімо, над відомим поняттям «продати душу», що так хвилювало і середньовічних інквізиторів, і набагато сучасніших теологів... Микола вмовився за столом зручніше. Щільні, тверді рукописні рядки на застарілих рудуватих аркушах чимось нагадували йому напрямні рейки.

Не виключено, що душа, як невизначений і заодно нескінченний в часі носій певних космічних кодів, творцем якого є Бог – а вона, душа, разом з тим виступає однією з незліченних сутностей, синергетична множина яких і складає Логос – саме тому і викликає значний інтерес у продуцентів Аформації. Котрих узагальнено називають, зокрема... Люцифером.

-А тоді існує ймовірність... - повільно промовив письменник. – Що «заблукана душа» якраз і є той випадок, коли носій ІНформації переродився – мутував? – у носія Аформації!

Останні слова він мало не вигукнув. І одразу замовк, зачувши – мав дуже добрий, хоча й далекий від музичного, слух – як десь в глибині апартаментів ляпає босими ногами Артем. Мо', нарешті до ванної вибрався, прикинув Микола. І одразу повернувся до свого аналізу.

-Постає найважливіше питання, - продовжив неголосно. – Чи не здатна подеколи душа засвоювати саме Аформацію і її «імплементувати» Всевишньому? Чи виставив Він надійний захист від цього... інтернет-вірусу?

Тут його космологічні дослідження обірвала ява наступна, коли послуговуватися високим стилем драматургів Срібного століття. На порозі постав Артем, готовий до пляжних прогулянок. Його трохи змарніле, одухотворене навіть обличчя могло б викликати підозру, що афганець мало не всю ніч спілкувався з вищими силами. В якомусь сенсі так воно і було, - здвигнув плечима письменник.

Невдовзі вони розглядали спершу доісторичні краєвиди згромадженого над островом вулкана, потім – завислих над неймовірно давно згаслим кратером летючих динозаврів, котрі зрештою виявилися звичайнісіньким засобом для розваг пересичених туристів. До якої ж марноти звелися благородні поривання графа Цепеліна, сумовито подумав Микола. Артем, котрий, з'ясувалося, зовсім не мав бажання повторювати вчорашній маршрут,

наполягав рухатися «вперед і вгору, й там...» Отож письменнику довелося здолати кількасот метрів крутого підйому, де його могли втішати хіба що химери, вивершені нескінченними змінами пір року, пасатами і мусонами з усіляких мінералів, перетворених колись пекельним підземним вогнем в суцільний і нестримний лавовий потік. Чию жахливу енергію нарешті зупинив і приборкав час.

І тут маємо цілковито пов'язані феномени, міркував Микола. Неуважливо встигаючи за метким афганцем, чию спину вже заливав піт. Ці спеціально прокладені доріжки, вони б швидше потішили гірських кіз, а не літніх переважно гуляк – злостивився трохи. Втім, мова про інше... Чи не є енергія похідною від часу? А всілякі збурення, що виникають на межі їх взаємодії, десь рівня вибуху Наднової зірки – можливо, прискорюють чи, навпаки, гальмують неймовірної потуги завихрення, на кшталт тих, що колись винесли в наше небо Чумацький Шлях?..

Кволо махнув рукою. Знову тебе, як у старі добрі часи, занурило в фантастику. Згадай ще оту свою навіжену ідею для оповідання, яке так і не написав – людина впродовж життя рухається всупереч течії часу, бореться з ним, втрачає отриману разом з генами енергію і відтак помирає...

Теж мені, замахнувся. Головна закономірність життя якраз і полягає в тому, що воно закінчиться. Але... для кого? Щось же там і окреслено на перспективу в тих, далеко не кумранських, літописах, куди він встиг зазирнути трішки далі перед приходом афганця. Микола вже ледь роздратовано зиркнув на свого провідника в хащах лавових скам'янілостей. Той, ніби щось відчувши, слухняно зупинився і навіть відступив у сторону. А письменник, випавши зі звивистої, мов на старезній грамплатівці, доріжки своїх розшарпаних асоціацій, майже закубенів.

...Бо стояв перед величезною, вищиреною пащею акули, того самого монстра-хархародона морів юрського періоду, що розмірами перевершував

сучасних кашалотів. Ікла, які нагадували печерні, під людський зріст сталактити-сталагміти, ще й побуріли від засохлої крові.

...Та це ж і справді печера, полегшено зітхнув за мить письменник. Тільки подобизну моторошних зубів утворила поволі скапуюча, вже в фазі застигання, лава, а характерний червонястий відтінок надали, очевидно, якісь залізовмісні сполуки. І тої миті, коли він це осягнув, щось нове сплигло навіть не з вулканічних підземель, а з криївок власного «Я». Вже бачив колись подібну пащу і відчував цей застрашливий образ глибоководного хижака. Тільки тоді це були величезні крижані бурульки, що опускалися з солом'яної стріхи сільської хати. Де жила «на квартирі», місцевою говіркою кажучи, його родина молодих вчителів, а він, шестирічний хлопчик, начитавшись дорослих книжок, частенько бачив, фантазуючи, дивовижних істот, що ховалися в тінях від гасової лампи. Чим навіть батька, викладача точних наук, іноді турбував...

Микола струснув головою. Мало не фізично відчував, як лунко потріскують, ворухатся, починають танути оті промерзлі брили його пам'яті... Але нагло був повернутий, висловлюючись залізобетоном компартійних протоколів, до поточного моменту.

Що таке випадковість, роздумував дещо пізніше письменник. А це всього-на-всього поєднання в просторі і часі кількох закономірностей. Інакше ніяким чином не пояснити появу з химерної скам'янілої пащі, на яку продовжували майже однаково, але з різних причин, витріщатися двоє дослідників геологічних пам'яток, нових дійових осіб.

Втім, не таких уже й нових. Хоча вдягнутих дещо скромніше, ніж під час першої зустрічі. Артем помітив дівчат набагато раніше і вважав, що незрозумілий вираз на обличчі Миколи якраз і пов'язаний з цим сюрпризом. Не надто й великим, оскільки, як невдовзі прояснилося, печера була однією з неодмінних приваб прогулянкового маршруту, який Андра та Джуді ніяк не

могли оминати. Відтак вся четвірка завмерла, скануючи ситуацію. Найдовше з цього стану виходив письменник.

Компанія почала перекидатися приязними репліками, а він все стояв соляним стовпом, не дуже чемно розглядаючи Джуді. Ніби вперше побачив її тепло сяючі ноги, помітно світліші, ніж у засмаглої подружки. А потім ясний ореол роздмуханої вітерцем зачіски над завеликими ніби голубими очима. Котрі теж зустрілися з його уважними сірими і вже не відривалися. Не відволікаючись на теревені Артема з Андрюю, в яких спершу брала участь, підійшла ближче. Мусила високо закидати голову через різницю в зрості.

-Так це ви були вчора в цьому «Бістро», - сказала тихо. – А я засумнівалася...

-Чому ж?.. – ледве спромігся на дику тривіальність Микола.

-Ви там велися настільки поважно, стримано... Розповідали цікаві і дивні речі... І це за такої кількості спиртного на столі, бр-р... - Джуді, попри особливості англійської, зверталася підкреслено на «ви», він це відчував. Як і багато інших речей. Темні води, тільки не «в облацех», а в підземеллях споминів, освітилися невідомо звідки теплим промінчиком. Тепер Микола відав, що має таки чималий досвід подібних спілкувань – хоча й не міг пригадати жодного обличчя. Головне, починалися такі стосунки завжди з певної іскри, цілковито неповторної. І вона якраз проскочила. Письменник побачив – чи відчув? - ще один відновлений кадр, електрофорну машину в батьковому шкільному кабінеті фізики з її доволі відчутним для хлопчика статичним розрядом, коли Джуді несміливо торкнулася пальцем трохи нижче його лівої ключиці.

-Що це у вас? – прозвучало трохи сполохано.

Микола й собі покосував, але швидше дивуючись. Дуже відкрита майка, яку напнув сьогодні з огляду на спеку, дійсно не приховувала добре загоєний

шрам, походження якого письменника анітрохи не цікавило. Може, якась застара побутова пригода...

-Те, що прикрашає чоловіка, - невимушено прокоментував афганець. Він уже завершив жваві перемовини з Андрієм і стояв поряд, притримуючи її за талію. Чи там трохи нижче. – Куля з пістолета. На щастя, невеличкого, дамського калібру... Але ще на сантиметр точніше, і – аорта, гаплик... - Артем приглянувся уважніше, а Микола побачив, як зблідли щоки Джуді. – Одначе, треба ж, - Артем тихо присвиснув, - хірургія надзвичайно фахова, мало-травматична. Ні в Києві, ні в Дніпрі такого не роблять... Вам пощастило, колего, - зиркнув на письменника якимось по-новому.

-То ви були на війні... - тихо промовила Джуді. –Чи ... Може... Спецоперація? Ви, звісно, нічого не скажете...

-Нічого, - весело підтвердив афганець. І ще раз зміряв Миколу поглядом, який викликав невеселу асоціацію з оптичним прицілом. Але цього разу, спантеличено прикинув письменник, снайпер шукав можливості захистити, а не знищити.

-Та годі вам розважатися, - спромігся нарешті майстер слова на аж надто дотепний жарт. - Може, хтось із ревнощів стріляв...

Ще не встиг завершити фразу, як отримав чергове послання з колишнього життя. Так, він справді був у званні майора. Але це не мало жодного стосунку до того заповненого екзотами саду високо над заплавою Дніпра...

Ботанічного?.. І благально простягнутих до нього рук, в яких чомусь виявився такий непримітний ствол. І саме тоді дивно перехняблене небо почали заповнювати кошлаті, а може й перисті чудовиська допотопних часів. Микола мимоволі глянув угору і переконався, що прогулянкові дирижаблі вже пощезли.

Як ненав'язливо зникли, засвоївши спільно вже не тільки мову, а й звичаї Туманного Альбіону, Артем з Андрою. На місці залишалася, навіть не зворухнувшись, Джуді.

-Ви ж могли загинути, - сказала тихо. Губи ледь здригнулися.

-То й що, - видав письменник чергову дурницю. – Карма, вона і є карма...

А потім нарешті здогадався зустрітися з Нею поглядам. І повільно рушив на поклик її рук. Тільки не простягнутих, а притиснутих до грудей. Мов до плодів з отого самого дерева Єви – майнула в Миколи ще одна безглузда думка.

4.

«Коли ти знову закохуєшся, то ніби вкотре починаєш життя спочатку...» - вивів Микола на полях поруділого аркуша. І стрепенувся, потроху повертаючись до дійсності. Не без прикрас порівняв свій почерк – щось середнє поміж покручем вужа та їжака і загороджувальними спіралями Бруно часів Першої світової війни – з явно злаковими зернятами літер, що колосилися на черговому стосику сторінок. Поєднаних цього разу

проіржавілою канцелярською скріпкою часів, які пам'яті письменника були вперто недоступні. За винятком фрагментів, що іноді проявлялися, як...

Напружився. Знову непевні сигнали, немов SOS із дуже далеко, чи не в іншій півкулі планети, напівзатопленого корабля... Так, ці прямокутнички фотопаперу, що лежать в отруйному, як не раз попереджав батько, розчині при дні грубого пластмасового посуду, і на них дивовижним чином, повільно виникають з минулого рідні обличчя...

Але він їх так і не побачив. Натомість перед очима стояла Джуді, з якою вони спустилися, тримаючись за руки, до самого пляжу. Де одвічно і неугавно накочувалися, опадали й відроджувалися гігантські солоні вали, за мікроелементним складом – згадав Микола – майже тотожні плазмі людської крові... Ці двоє не розмовляли. А навіщо?..

-Ви казали про карму... - нарешті промовила Джуді. – Я десь чула, але... Це насправді невідворотне?

Письменник помовчав. Тепер, коли включилося, як він іноді жартував, «третє око», що в подібних випадках траплялося далеко не завжди і залежало виключно від Неї, бачив перед собою дуже сполохану і дуже сміливу, незахищену людину, яка відчайдушно обстоює свою самобутність і незалежність у край небезпечному та мінливому світі. Людину, яка так потрібна йому і дивно сподівається на нього.

Водночас відчув раптову слабкість, знану, напевне, альпіністу, який досягнув головної вершини свого життя і розуміє, що далі чекає лише складний і виснажливий спуск.

Джуді дивилася на нього з лячною надією.

-Все не так просто, - нарешті озвався Микола. Геніальна теза, подумав навздогін, жахаючись своїй безпорадності. Але ж надто багато слід було осмислити. Крім того, Артем все-таки вичухувався мало не до обіду, а він,

письменник, не міг відірватися від текстів. І якраз дійшов до невідомих йому раніше трактувань тієї самої карми. – Послухай... Давай зустрінемося трохи пізніше...

То була ситуація, добре відома ведучим прямого телефіру. Коли голова починає фразу, а потім з жахом дослухається, як язик її продовжує. Особливо, коли й продовжувати нікуди. Саме це й хотіла почути від тебе, йолопе, зацікавлена дівчина без жодних комплексів меншовартості...

Микола насмівся глянути. І побачив світлу посмішку.

-Тоді до завтра, - невимушено повідомила Вона. – Краще зранку. Якщо, звісно, ви з приятелем знову не...

-Гадаю, Артему буде не до цього, - усміхнувся у відповідь письменник.

Мав рацію. Бо, коли зручно вмотивувався над нотатками, поєднаними іржавою скріпкою, афганця вже й дух прочах. Нетерпляче взявся за раніше відкладене.

«Багато років я не міг зрозуміти колізію між безсмертям душі, котру повертає до себе Логос, і принципом реінкарнації, котрий має багато підтверджень і лежить в основі кармічних східних релігій. Коли людина буцімто має низку дуже різних життів – від раба до вченого чи воєначальника – в розкиданих на сотні й тисячі років епохах...»

-Отепер, бач, і «Я» появилось, - буркнув Микола. – Цікаво, чиє?

«...все, виявляється, достатньо просто. Бо точність настає від зворотного.

Зовсім несхожі – і це, швидше всього, складова замірів Творця – періоди насичення дуже різною інформацією відбуваються зовсім не з людиною. Яка, власне, є лише досконалим білковим носієм душі, ретельно виплеканим довготривалою еволюцією апаратом технологічно-фізіологічного забезпечення її діяльності. Це все – починаючи від мисливця на мамутів,

продовжуючи королевою за ґратами і золотошукачем у Клондайку, звідти й до нескінченності – лише нові й нові стадії розвитку однієї і тієї ж душі. Створеної Всевишнім на шляху до найвищих досконалостей, для сучасної земної цивілізації на сьогодні все ще нез'ясовних...»

-Авжеж, - пирхнув письменник. Згадавши звалища пластикових чи ще яких там виробів, котрі вже змінили навіть процеси теплообміну в Світовому океані. – Одноразові предмети вжитку, одноразове файликове мислення, одноразова цивілізація... Якій до вічності зась.

«...Виникає доволі природне питання. А чому ж черговий носій цієї естафетної палички всесвітнього пізнання не може скористатися набутками попередніх втілень душі? Побутовим досвідом подавальниці Кет з середньовічної портової таверни чи досвідом церковних інтриг кардинала – сучасника герцога Медічі? Чому попередні чарунки пам'яті заізолювані, мов запечатані соти у вулику – саме від того, хто цю душу отримав?»

-Хотів би і я знати, - роздратовано зауважив Микола. В декого є звичка сваритися з телевізором, а він нерідко, на самоті і вголос, сперечався з текстами. – Стосовно пам'яті, так особливо... Але звідки ці фахові технічні підходи, ізоляція, наприклад?

Квапливо перегорнув сторінку. І відповідь не забарилася.

«Пояснення має дуалістичний характер.

Фізикам добре відомо, що будь-який вимірювальний прилад, вмонтований в систему (наприклад, електро- чи термодинамічну), аби з'ясувати її параметри, - неодмінно на ці параметри впливає. Тобто, спотворює. І чим потужніші власні характеристики вимірювача – опір, об'єм – тим більшими будуть відхилення оцінок системи. Тому Творець, зацікавлений в чистоті експерименту і достовірності отримуваних душею в черговому циклі реінкарнації знань, прагне блокувати її попередній досвід.»

Микола втомлено відкинувся в кріслі. Черговий пробіск звідти, від Задзеркалля – невибаглива читальна зала провінційного педінституту, столик, завалений підручниками з електродинаміки і позиченими ненадовго в старанних дівчат конспектами прогуляних лекцій з квантової механіки... А тут ще й нагодився одногрупник з пропозицією пройтися та випити пива... Це було увісні чи наяву? Картинка блимнула і згасла, письменник так і не отримав чіткої відповіді. Залишалося читати далі.

«Інша річ, що все це не так однозначно. Хоча б і в силу індивідуальних особливостей кожної надскладної квантово-хвильової структури, яку ми звикли іменувати «душа». Можна більш-менш впевнено стверджувати, що людина-носій не здатна шляхом простого запиту отримати знання від попередніх втілень. Хоча інформація, здобута нею самою, зчитується і фіксується повністю. Тобто, маємо такий собі напівпровідник. Але численні джерела доводять, взяти того ж Артура К. Дойла, що в цьому специфічному напівпровіднику неодмінно виникають тунельні ефекти. Те, що різні автори називають генетичною пам'яттю, феноменом «дежа вю», а головне – інтуїцією...»

-Таки явно колега-фізик писав, - схвально хитнув головою Микола. Прояснив би заодно ще й феномен інтуїції – подумав, беручи черговий аркуш.

«Головне – бо інтуїція є здатністю підсвідомо, неявним чином знайти єдине вірне рішення, послуговуючись огромом непевних, неточних, недоступних прямій перевірці повідомлень. Безперечно, в таких ситуаціях має перевагу той, хто спирається – знову ж таки, позачуттєво – на ширшу і повнішу базу даних. Здобутих в попередніх перевтіленнях...»

-І скільки ж їх треба? – в письменника нарешті прорізала звична іронія. Без неї, справді, вже ставало важкувато.

«Для ілюстрації. Є нумерологічна методика підрахунків кількості кармічних перевтілень, відома як «кашмірський квадрат». Один з прикладів її застосування доволі цікавий. З'ясувалося, що в більшості членів ленінського політбюро втілення було одинадцятим, в самого Ульянова – дванадцятим.

А єдине тринадцяте втілення мав... Сталін.»

-Отакої... - тільки й спромігся промимрити Микола. Стурбовано озирнувся – здалося, що прийшов Артем. Але то просто океанський вітер почав шарпати фіранку.

«Карму, безперечно, пов'язують з іще одним суттєвим моментом, особливо для людей зрілого віку. Хоча незаперечним чинником довголіття є рівень мислення людини, і прикладів інтелектуалів, які подолали рубіж 80 і навіть 100 років, вистачає – не все так просто.

На перший погляд, душі самій цікаво перебувати в такому тілі, співпрацювати з мозком, котрий постійно надає їй ексклюзивну інформацію. Задля накопичення якої, первинної обробки, осмислення та, зрештою, передачі Всевишньому душа і послана на Землю.

Вірно? Швидше всього, так.

Але тоді постає питання від композитора Володимира Трейтяка – а чому ж геній найвищого в історії людства рівня Тарас Шевченко прожив лічені 47 років?»

-А й справді... - видихнув Микола.

«Відповідь дещо парадоксальна, - читав далі. – І полягає в тому, що душа... втомилася. Її неабиякі, але з чисто квантово-механічних причин все-таки обмежені обсяги пам'яті добігли межі. Настільки космічною виявилася пізнавально-творча спромога Кобзаря, що його душа мусила поспішити до Господа, переповнена здобутим».

-Дуже схоже... - ошелешено визнав письменник. Де ж він це чув?.. «Вищать – ну, на коліна, ниць! Але зорить із тих очниць, Де чорнозем давно проріс – Стрічайся з Богом в повен зріст». Ні, не згадати... Але слова самого пророка нації, як він звик називати Тараса, ніяк не підлягали післяопераційному – і Микола це теж щойно і достеменно зрозумів – мороку. Постійно звертаючись у своїх творах до Всевишнього, він мало не щоразу кидає виклик. «Я так її люблю, оту Україну убогу, що проклену самого Бога, за неї душу погублю!»

В Миколи навіть «гусяча шкіра» виступила на обличчі – і це коли вже й лід давно розтанув у склянці, куди так і не зібрався долити віскі. А взяти рядки з вірша «Ликері» - «...Не одурить Бог, карать і миловать не буде: ми не раби його – ми люде!»

-І там же й протиставлення «візантійському Саваофу»... - додав замислено.

Лише після довгої паузи змусив себе подолати останній аркушик з цієї теки. Згадавши при цьому скаргу знайомого академіка... теж, здається, Миколи... на одного з колег-письменників. «Важко читати... - Чому ж, такий динамічний сюжет... - Справа не в сюжеті, а в постійній необхідності думати над текстом», - майже сердито озвався один з помітних діячів НАН України.

Коли і з ким трапилася та розмова? Ні, п'ятьма... Письменник таки присилував себе до роботи.

«Простих смертних, природно, цікавлять речі банальніші, які доволі точно передані формулою: «Якби ж то молодість знала, а старість могла». Люди побиваються за суто фізичними, чи швидше фізіологічними, можливостями юного організму. Які душею вже цілковито пізнані, доволі одноманітні і їй тепер нецікаві. Тому душа – увага! – ці здатності свого білкового носія потроху нівелює. Щоб перенацілити ресурси людини на важливіше, і набагато – нові осягнення світу з вершини вже набутого, соматичного теж,

досвіду. Адже поповнювати останній не так уже й хвилююче. Брутальна ілюстрація – коїтус №1000 не набагато пізнавальніший за №500 на тлі найперших...

Отут і замикається коло. Відтепер, з позначки приблизно сьомого-восьмого десятка, тривалість життя конкретної людини визначається виключно її здатністю пізнавати й творити ще невідомі душі інформаційні феномени. Йдеться не про підбиття підсумків, як помилково вважає абсолютна більшість, а про перехід до нової якості мислення. Що, знову-таки, дається далеко не всім».

Микола, попри цілковите незнання свого минулого, все-таки вважав, що ті часові запороги для нього достатньо далекі. Власне, що таке старість? Це коли давно знайомі пагорби чомусь видаються дедалі крутішими. Згадав сьогоднішню біганину схилами вулкана і ніжно – так, ніжно, навіть замріяно – посміхнувся. Тоді перевів погляд і наразився на заключний абзац теки під назвою «Карма».

«ЗАСТЕРЕЖЕННЯ.

Все вище сказане є абстрагованим від явища Аформації, яке істотно і часом катастрофічно впливає на життя людини в його соціально-біологічних вимірах».

...Почувши відразу після осягнення прочитаного впевнений грукіт по сусідству, зітхнув майже з полегшенням. Артем, схоже, мало не силоміць розчепив уперто закушені щелепи дверей і з'явився – таки постав, а не виник, машинально відмітив Микола – на порозі. Осяйний і молодший за письменника, який доводився йому ровесником, отак років на десять.

-Слава нації!

-Смерть ворогам! – спокійно відповів невідомим йому ще секунду тому гаслом Микола. – Ну, похизуйся... - додав доброзичливо.

Відчутно просвітлілий афганець відповів лише відомим римським жестом, яким на арені Колізею дарували життя гладіатору. Скільки ж ти сьогодні отієї самої животворної субстанції розтратив, порадив за товариша Микола. Забувши на деякий час про свої обчислення стосовно справжньої місії Артема. Котрий упав з розмаху на диван, але одразу підскочив.

-А ти ж навіщо скнієш? – йому таки явно не сиділося. Підбіг до холодильника, знову напхом напханого, як зауважив Микола, видобув звідти пляшку тепер уже «Джонні Уокера» та оберемок копчено-вуджено-маринованих смаколиків, переважно океанічного походження. – Жерти охота, вибачай... Власне, чому вибачай – приєднуйся...

Що письменник охоче й зробив. Деякий час приязно відстежував застрашливе поблискування зубів навпроти, яке можна було призупинити хіба пропозицією насущної чарки. Менше всього бажав зіпсувати людині апетит своїми філософічними настроями, що виникли після ознайомлення з черговим пізнавальним траншем від «особливої папки», як він почав те зібрання парадоксів називати. Але, переконавшись, що візаві вже здатен не лише гризти, але й говорити, невинно запитав:

-Ти так блискуче привітався після безперечних звитяг... Але, як вважаєш – що таке нація?

Вдало вибрав момент, коли Артем не тільки прожував, та ще й проковтнув. У колишньому житті, як розумів тепер письменник, особливо в бутність телеведучим, йому вряди-годи подобалося, як наспівували в популярному серіалі, «декого деінде часом» спантеличувати простенькими репліками, які, однак, вимагали деяких знань. Бо, панове, є національні достойники, а є ще й національні відстійники... Як і очікував, афганець спершу поворушив незавантаженою поки що щелепою, а потім – правильно! – потягнувся до пляшки.

-Нація, вона і є нація... - пробурмотів, наливаючи. – Українська...

-Але ж, крім української, є інші, - лагідно зауважив Микола. – Англійська, єврейська, американська... - прикусив язика.

-А що, є американська мова? – простодушно звідався Артем.

Тепер уже письменник порадив, що доживав цілком вчасно. Адже міг і вдаватися. Невже цей універсальний солдат знає про червоного матросика-командарма Дибенка, полубовника сексуально розшарпаної революціонерки Колонтай. Котрий, звинувачений в шпигунстві на користь США, виправдовувався тим, що не знає американської...

-Тут, швидше, мова про американський народ, - відповів стримано. – Але, коли вже насправді про націю...

Досі сигнали з глибини надходили миттєво. Зараз письменник відчув несподівану порожнечу.

-Ну?.. – вже й насправді зацікавився Артем. Що не заважало йому трощити рештки чималого лобстера. Письменник глибоко зітхнув. Так, отримав. «Слова приходять нам згори Ще за дитячої пори, Коли навколо поля гри Пливуть, бредуть осокори...» Де це я чув, подумав здивовано. Втім, наразі не на часі.

-Нація, - промовив чітко, - є спільнота людей, об'єднана генокодом від Всевишнього і мовою від власних, переважно малознаних для загалу геніїв. Мова, таким чином, є визначальною складовою творення нації, її інтегруючою домінантою на шляху розвитку. Втрата мови означає асиміляцію і неминучу загибель.

«Тільки ж чи не стався уже незворотний злам ще й генокоду якраз української нації», - несподівано додав уже подумки.

Артем нерішуче взявся за пляшку. Задумався.

-Сприймається... - промовив нарешті. – Ну, а що тоді таке... е-е... суспільство?

-Суспільство є формою соціально-економічної самоорганізації нації в процесі її буття на історично успадкованій території, - відскочило від зубів у письменника.

Доки афганець довгенько-таки перетравлював сказане ним, а паралельно ще й добрячу закуску, в голові Миколи вихором промчало кілька думок, дивно схожих стилістично з раніше прочитаним.

Головна цінність більш-менш досконалого суспільства, міркував собі письменник, полягає в здатності створити алгоритми самореалізації особистостей, які його складають. Істотно, що якраз вони – яскраві, самобутні, неповторні – є наріжними брилами фундації держави, яка лише захищає спільні інтереси. Саме люди визначають успіх держави, а не навпаки.

-На жаль, в незалежній Україні сталося саме навиворіт. Недолуга держава, успадкована від «совка», взялася підганяти під себе людей. Прокрустове ложе... - Микола похопився, що останні слова сказав уголос. Але афганець не прислухався, весь в полоні власних роздумів.

-Але ж головне, напевне, держава? – запитав не дуже впевнено.

-А от вона є всього-на-всього виконавчим апаратом, - швидко й жорстко відповів письменник. – Такою собі розпорядчою дирекцією суспільства у вигляді ним же найнятої і утримуваної групи чиновників. З конкретно визначеними та відповідно обмеженими посадовими функціями, підпорядкованими виключно інтересам нації. Не більше того! – додав гостро. – Все, коло замкнулося.

А замкнуте коло має властивість звужуватися – майнуло звідкись в свідомості. Взагалі-то, історія часом робить дивовижні петлі. Аби тільки вони не перетворювалися на зашморг...

-Як сказати... - Артем, втамувавши за сьогодні вже другий основний інстинкт, виявляв не тільки гідну, але в чомусь і небезпечну обізнаність. – Залишається питання влади і... - ледь нахилився до Миколи. – Її узурпації.

-Щось ми гидко тверезі для такої теми, - лінькувато відповів письменник. Знову відчуваючи оту незрозумілу поки що загрозу. Але, доки афганець – чи таки універсальний солдат? – помандрував до «Електролюксу» за підкріпленням, отримав черговий контакт. І спокійно почав:

-Існує розлога теорія резонансів, на різних рівнях, від механічного до інтуїтивного і навіть соціального. Так от, це явище, якщо виникає в фізичних системах, призводить до вивільнення величезної енергії, з негативним переважно результатом – руйнується споруда, згорає електродвигун...

-Угу, - кивнув зі знову набитим ротом Артем. – Солдати йдуть в ногу мостом, і цей ритм співпадає з власними коливаннями конструкції...

Микола зиркнув на нього з наростаючим неспокоєм. Втім, чому дивуватися – підручник Пьоришкіна для шостих-восьмих класів...

-Так, - підтвердив. – Але є і суспільні резонанси. Коли бурхливе розгойдування державного човна з боку демагогів раптово співпадає з коливаннями народу. Які вони, оці популісти, часом на дуже високому інтуїтивному рівні, як Ленін чи Гітлер, наприклад – вгадують. І тоді...

-Що – тоді?.. – тихо перепитав універсальний солдат.

Микола довго мовчав. Уже переконавшись, що саме цю сутність того, кого продовжував називати Артемом, визначив правильно.

-Бачиш... - сказав повільно. – Біда навіть не в появі насправді сильної і навіть привабливої на початках, доки не проявилася її моральна щербатість, постаті... - афганець дивився майже жадібно, забувши про черговий «дрінк», але Микола цього не помічав. – Справжня трагедія полягає в тім, що всяка

узурпація влади через обман суспільства, незалежно, чи комуністично-нацистським диктаторським методом, чи шляхом ДДТ...

-Що таке «де-де-те»? – швидко перебив Артем. Письменник глянув на нього непорозуміло, заворожений калейдоскопом послань, що виникали десь там в арахноїдній, себто павутинній, оболонці мозку. Але зреагував.

-ДДТ, тобто, досконалий демократичний тоталітаризм... - сказав з притиском. – Це тихцем вибудувана система, коли доленосні для суспільства рішення приймаються нібито народним волевиявленням, а насправді визначені наперед вузьким колом осіб і неявно нав'язані біомасі виборців технологіями нейролінгвістичного програмування...

Він затнувся на мить і спрагло припав до вже наливої чарки. Поквапно продовжував.

-Так от, утримання узурпованої влади неодмінно веде до запровадження непотизму, принципу особистої відданості та невігластва на всіх управлінських щаблях.

-Ну, так уже і всіх... - невиразно промовив Артем.

-На перших порах дехто з професіоналів збережеться, - здвигнув плечима письменник. – Але вони в умовах автократії, явної чи замаскованої, приречені. Тому що...

Впевнено розвернувся до співрозмовника.

-Тому що невіглас – це не показник освіченості чи її відсутності. Це – рівень мислення, а за великим порахунком – спосіб життя. І тоді до двох відомих на Україні-Русі проблем, дурнів і доріг, додається третя. Дурнів, які намагаються цими дорогами вести зомбований народ.

Кругова порука невігласів, наближених до вельможного заду, і є остаточний підсумок будь-якого узурпаторства, - трохи стомлено завершив Микола.

Цікаво, чи визнають коли-небудь мої філологічні відкриття, подумав. Що, зокрема, корінь слова «підсумки» є сум, а слова «здебільшого» - дебіл?..

-Допущений до постійного лизання заду останньому якраз найнебезпечніший, - спокійно зауважив універсальний солдат. – Може вкусити в будь-який момент.

-І що, не виникало такої спокуси?.. - аж надто п'янувато звідався письменник. І побачив легеньку блідість на обличчі афганця. Але той відреагував напрочуд, аж надто, спокійно:

-А я в цьому випадку до чого? Якщо помітив, дехто є і справді професіонал. І... саме через це... маю цілковиту свободу.

-Добре сказано, - озвався Микола. Він уже збагнув, яку небезпеку щойно утворив своєю журналістською витівкою. Сподіваюсь, Артем не ототожнює справжню свободу з примарою «усвідомленої необхідності», про яку торочила солоденька пара волохатобородих сатаністів-ілюмінатів.

- Свобода... - додав задумливо. – Це ж і є осмислення власної гідності, яка дає змогу визначити своє місце в стосунках з родиною, нацією, Батьківщиною...

Полегшено зітхнув - з обличчя навпроти остаточно пощезли сліди майже прирослої колись маски смерті.

-Свобода... Та ще й моральність, - і слова, і дивовижно м'який погляд універсального солдата просто вразили Миколу. Тепер це знову був Артем, чи як там його... - Уявляєш, Миколо, на початку сімдесятих років у моєму селі...

То він і справді мій ровесник, трохи зчудувався співрозмовник, пригадавши той політ –ні, не над гніздом зозулі, а поміж тушами російськомовних пентюхів.

-...у селі, - замріяно продовжував Артем, - ніколи не замикали хати, коли ненадовго відлучалися. Були, звісно, оті засувки, які нігтем відкрити можна...

-Замки, то ж від добрих людей, - згадав письменник почуте колись в Рибиному. – А що вони, справді, для злодія...

-...але господар, - продовжував Артем, - просто вкладав у клямку зелену галузку. Гілочку вишні чи там сливи, - навіщось пояснив. За кого він мене має, розізлився Микола, але дуже кволо. – І це було знаком, що невдовзі повернеться...

Артем і далі подорожував дитинством, але письменник вже не чув. Знову прийшов сигнал, навіть мелодійний, пов'язаний, як він швидко втямив, з другом-композитором. «Розповісти я зміг Те що мав неодмінно сказати, - почув неповторний голос талановитого провінційного співака, замордованого власними шкідливими звичками. – І дороги ведуть до села, там де батькова хата... Де налиті чеканням вже визрілі вишні...»

-Там нарешті збагну, що нам каже Всевишній, - несподівано вголос закінчив неймовірно знайомий, але недоступний для свідомого спогаду куплет письменник.

І вчасно повернувся з паралельних - чи перпендикулярних?.. - вимірів за стіл, де маленький хлопчик знову перекинувся в афганця і дохлюпував у чарки цілком дорослий напій.

-То що ти там... про свого Всевишнього? – підкреслив голосом «свого».

-Та чому ж свого, - ніби зі сторони почув Микола власний голос. – Всевишній насправді один, тут Ієшуа мав рацію... - Артем непорозуміло глипнув на нього. – А стосовно моралі...

Відчув несподіваний випадок натхнення. Добре, що не затхнення. Справді, коли оживає самоіронія, то повертаються й думки.

-Мораль неістівна, - повідомив через увесь завалений рештками делікатесів стіл. – Це не я, це мій професор колись сказав, - пояснив дещо спантеличеному співрозмовнику. Професор, він же потім видатний дипломат, генконсул в одній з найпотужніших держав світу... Але далі Микола розвивав уже власну думку.

-А відтак в суспільстві, про яке ти запитував, конкретному українському суспільстві... - Микола невесело посміхнувся. – Де наявні проблеми навіть з життєво край потрібним, фізіологічним споживанням – розпад моралі неминучий.

Письменник трохи помилувався візаві, застиглим з виделкою в правиці. Правиця... Щось мені нагадує, але... Що?

-Це ж елементарно, Артеме, - продовжив лагідно. Десь я таке чув... Ет, не відволікайся. – Якщо організм потрапляє під прес аліментарної дистрофії, то він починає розкладати самого себе, аби здобути необхідне для порятунку. Аутофагія... Можливо, що й частина мізків перетравиться, - докинув грубувато.

Жарт, він і є жарт, але... певна скалка істини там засіла. Самопожирання українців упродовж стількох віків – майнула моторозна думка. Афганець німував. А письменник вже не міг зупинитися.

-Зрозуміло, що моральність, порядність та інші прекраснодушні риси в недосконалому, м'яко кажучи, соціумі ніяк не сприяють виживанню, - довершував розпочате. – Швидше навпаки. Смертельно небезпечні... І тоді виникає і поширюється, в тому числі моїми укоханими ЗМІ, своєрідне рятівне щеплення...

-Яке ж? – напружено поцікавився універсальний солдат.

-Дебілізація суспільства. В підсумку – суспільна дебільність. Це, власне, навіть не визначення, а діагноз. Відтак – чітко відповідає дійсності.

-І... Хто ж автор цієї вакцини? – пролунало запитання. Настільки несподіване, що Микола здригнувся.

Лише дурні знають усі відповіді. Мислячим відомі хіба що запитання. Одне з них він уже собі ставив – хто ж керує хаосом?

-Антихрист? – пролунало раптом назустріч його думкам. Артема теж, видно, збентежило те, що вирвалося невідомо звідки. І він невпевнено додав:

-Але ж Той... Ще має колись з'явитися...

Запала тиша. Чомусь гучно цокав годинник, його Микола раніше не помічав. Антикваріат, те саме Срібне століття. Навіть якщо підробка, то дуже досконала.

-Та ні, Артеме, - почув, ніби дуже здаля, свій голос. – Він і не йшов нікуди. Тут він. За спиною стоїть...

Нілус, виникло раптом з підсвідомості. До чого тут Нілус, і хто він взагалі такий? «Блізок Зверь. При дверех єсть», - лунко прозвучало з глибини.

-Щоправда, - доточив повільно. – В електронно-віртуальному форматі.

Відчув раптово страшенну втому. Ніби після тривалого ток-шоу в прямому ефірі - прийшла звістка з колишнього життя. Траплялося таке й на останніх дописаних рядках довго виношуваного оповідання - зрозумів з деяким подивом. Жодних, звісно, подробиць ані телепередач, ані фантастичних сюжетів не сплигло з чорних крижаних глибин. Натомість за вікном - фізично навіть відчув Микола – насичено обсідалася п'ятьма.

-І довше віку день триває, - проказав повільно. – Але за днем чатує ніч...

Трішки стрепенувся, розуміючи, що в осад випадати якось неввічливо. Особливо, коли Артем, попри очевидні енерговитрати, виглядав доволі жвавим. Хоча й глибоко задуманим. До речі, чи не є взаємодія Інформації з

Аформацією чимось схожим на кислотно-лужну реакцію, що утворює інертну сіль, таке собі втілення... кхе-кхм... ентропії часу?

Щось мене заносить, кволо подумав письменник. І несподівано для себе продекламував:

-То все дурня. То все до дупи. А головне – здоровий сон. Її слухняні, теплі губи. Сальце. Гранчак. І самогон...

-Оце по-нашому, - підхопив Артем. Який, виявляється, вже встиг прибрати зі столу те, що вони удвох нарешетували, але залишив дещо необхідне. – Давай, нічний ковпачок, як писали брати Стругацькі...

Снаги здивуватися отакій начитаності – чи нагугленості? – універсального солдата в Миколи вже не було. Одначе згаданий ковпачок у вигляді фірмової «хілтонівської» скляночки прийняв з вдячністю.

Та насправді благодатною виявилася сама ніч. Вперше за стільки місяців, а може, років, цього він ще не міг зрозуміти – прийшли сни. Це скидалося на несміливі, а потім дедалі буйніші голочки зелені, що пробиваються крізь пересохло-зацементоване звалище навколо проіржавілого довгобуду після довгожданих весняних злив. І Микола – зовсім юний, як він захоплено відчув, – знову жив у старезній, прадідівській хатині, складеній з грубих, але майстерно перев'язаних у «ластівковий хвіст» колод, ходив вимощеними повоєнною бруківкою, а часом і дореволюційним клінкером вулицями, якими дзеленчали й торохтіли трамваї невідомої старезної конструкції; стогнали, повискували, скімлили розшарпаними гальмами бляшанки на колесах, чомусь іменовані «маршрутками» - і він ясно розумів, що ці всі металеві опудала приїхали в нічні видіння з різних зовсім епох, а рейкового електротранспорту в містечку його студентської молодості то й взагалі не траплялося... Але це все були дрібниці, він очікував головного, перегортаючи грубі, вкриті книжковим пилом і довжелезними формулами томи в

інститутській читальні. І знав, де його шукати – у невеличкому магазинчику, завжди малолюдному, де глядачів майже порожніх полиць втішала наявність такої собі напівпрозорої кислоти під кодовою назвою «сухеньке» - але ж на розлив... «Вчасно і доречно пити всім безпечно сонячні краплини – виноградні вина», - весело декламував Микола своєму товаришу по дорозі до затишного закладу, знаючи, що там продавчиною працює дівчина з лагідними очима, які останнім часом все уважніше й радісніше придивляються до нього. І ця радість передавалася й заповнювала його, доки асфальт чомусь не перетворився на всипану жорствою доріжку, супутник десь пощез, і він опинився перед нескінченно глухою, з щільних бетонних плит, стіною. Але знав, що там неодмінно повинні бути зелені двері, розчинити які має лише сам. Довго шукав, ухопився за грубо вварену металеву ручку і почув глухе бримання внутрішнього замка...

Прокинувся від сильних ударів серця – ніби в такт грюканню отієї бісової засувки. Але це просто торохтіли від вітру жалюзі незачиненого вікна, з якого потроху просочувалися океанські запахи йоду, прив'ялих водоростей і, зрештою, вранішня зоря. Ще на межі напівмарень раптом почув власний голос:

-Таки прокинувся на світанку... Найперше – розшарпну фіранку. Побачу схід зазеленілий. Лиш ти і я. І вітру крила...

Збагнув, що знову поринає в загадкове нуртовиння сновидінь, мов мармурова статуя з розваленого бурею античного корабля. Але не відчував жодних полохань від неминучої зустрічі з дном на моторошній, дедалі темніючій глибині, де зеленкуваті спершу тони переходили в усе густішу синяву. Навпаки, твердо знав, що там і відбудеться сподіване перетворення, і він, втілений тепер в холодний незворушний камінь, повернеться, мов дещо замуроване в невиразну личинку, до яскравого й барвистого життя...

Відкрив очі й знову їх приплющив, майже засліплений яскравим ранковим сонцем. Але встиг побачити, що під стелею пурхає пара величезних тропічних метеликів, наповнюючи кімнату відблисками райдуги.

5.

Небо затопив атомний вибух. Микола знову відчув тоскне завмирання, згущення часу. Там, далеко над океаном, вируючи, піднімався ген до стратосфери характерний збурено-клекотючий стовп і, сягнувши рокової межі, почав розпливатися дедалі темнішим лиховісним грибом. А де ж спалах, запізно-приречено подумав письменник. І він сліпуче сяйнув, умить затемнивши його хамелеонисті окуляри...

То був просто промінь сонця, що виглянуло нарешті з-поміж хмар, винесених на неймовірну височінь звичайнісінькими влітку для тутешніх широт могутніми висхідними потоками. «Та ще й адіабатичний процес», - доволі безглуздо згадав термодинаміку Микола.

-Мабуть, буде гроза, - сказав Джуді, що поглядала на його заляклу постать трохи здивовано. Повільно витер спітніле чоло. – Душно...

-Це вже, мабуть, щось із віком пов'язане, - з лукавою ноткою озвалася дівчина. Після того, що сталося з ними у важкодоступному, ніби нарочито передбаченому саме для двох нижньому ярусі «печери хархародона», як назвав потім письменник цей геологічний утвір чи й не справді юрського періоду, вона поводитися з Миколою вільніше, навіть з якимось викликом. А він, почуваячись і справді не зовсім добре, відповів дратівливо:

-Та ні. Віковою буває деменція.

-Що-що?..

-Стареча недоумкуватість, - письменник, хоча й не мав поняття про свої справжні роки, окрім розрізнених фрагментів, знав, що виглядає десь трохи

за сорок. Спортивні цілком плечі, гінка постава... Звернувши увагу, що Джуді під час прогулянки іноді крадькома заглядає в екранчик модного пристрою, продовжив безневинні, як йому видавалося, розумування.

-Але іноді вона наступає і в молодих. Сучасні лікарі навіть обґрунтовують термін – електронна деменція, - зі смаком вимовив Микола.

Джуді трохи напружилася, але все-таки пирхнула:

-А це як?..

-Наприклад, коли отаке створіння, - тицьнув письменник пальцем на підлітка, що мало не настовхнувся на них, втупившись у гаджет, - щодня годинами копирсається в купах інформаційного мотлоху, то... - зробив багатозначну паузу. – Настають незворотні зміни в структурах головного мозку. Це вже досліджують активно психологи, і не тільки...

Запала незручна пауза, але він, захопившись новою думкою, цього не відчув. Продовжував:

-Раніше люди змінювали й вдосконалювали засоби комунікації – від сигнальних вогнищ печерних людей до всіляких фейсбуків – задля свого власного розвитку. Тепер надбані ними ресурси спілкування мало не самодостатні і успішно сприяють, - іронічно посміхнувся Микола, - деградації вчорашніх творців. Починаючи від файликового мислення і продовжуючи розпадом інтернет-залежної особистості... - завершив нарешті свою промову. Не помітивши, знову-таки, що Джуді, незручно посміхаючись, запхнула свою іграшку в сумочку. Спитала:

-А що таке... файликове мислення?

-Якщо спробувати пояснити доступно... - протягнув письменник. На дівчину він при цьому не дивився, а даремно. – Споживач всіляких там мереж втрачає здатність мислити інтегрально, засвоювати певні структуровані

масиви причинно-наслідково пов'язаних фактів. Лише те, що вміщується на квадратному дециметрі плазми, - під просвітницьку тираду Миколи дуже вчасно нагодився назустріч ще один любитель ходити, вшнипившись в екран, та ще й з великими затичками - навушниками. – Ці бідолахи розучилися думати і навіть сексом не цікавляться – замість дівчат мацають смартфон...

Прозвучало неполіткоректно, визнав запізно письменник. Джуді прискорила ходу, чомусь не продовживши змістовної теми. Микола свідомо відстав, захоплено розглядаючи її з вельми телегенічного ракурсу. Що таке молодість, запитав себе. А це коли жодна дорога не видається далекою... Вони й справді гуляли чимало, сонце все піднімалося; посеред тротуарів, мощених скойками екзотичних молюсків, повзали, мов живі, дірчасті тіні незнайомих письменнику дерев і ховалися, коли світило закривали, частіше й частіше, дедалі важчі, насуплені хмари. Пора б уже й перекусити, запропонував, виявивши, що опинилися недалеко від знайомого «Бістро». Джуді стримано погодилася. Але при вході, зрозумівши, куди її запросили, глянула налякано.

-Та це ж така дорожесна фірма... Я вчора заглянула... - затнулася, додала швидко. – Випадково... Добре, хоч другу картку прихопила, кредитну...

Відвертість на грані фолу, подумав письменник. Нарешті ти, Миколо, почав думати, а не просто велемудро цвенькати – мовчки похвалив себе. Випадковість з відомої вже серії, і коли їх більше, ніж одна, з тебе глумитимуться всі спецслужби світу. Ти, дівчинко, просто побачила мене з Артемом і тихцем зайшла вслід – а ми, звісно, надто переймалися соборами власних душ... Сковтнув.

Єдине, за що можна любити жінку – це її щирість до тебе. Яку зараз Джуді відчайдушно намагається приховати, боронить свою самотійність. Питається, навіщо? Ми й так стільки вже принижували вас, прекрасних,

вигаданою рівністю – наприклад, нищивши здоров'я майбутніх матерів на тракторах доби сталінської колективізації. Чи перетягуванням залізничних рейок на вікопомних більшовицьких будовах...

Це все прийшло за мить з колишнього, як він гостро відчув, життя. Микола прислухався до хлюпотіння чорних вод, де ніби зрушувалися оті промерзлі брили, але до льодоходу було ще, на жаль, далеко. А потім згадав і задіяв усю свою чарівливість часів бутності телеідолом – і таке мав у біографії, знав тепер достеменно.

-Ну, можливо... - нерішуче погодилася Джуді. – Але я розрахуюся фіфті-фіфті, трохи пізніше, коли отримаю переказ! – блиснула очима.

Коли жінка каже «можливо», то насправді це означає «так» - згадав давню істину. З попередніх коротеньких балачок письменник довідався, що вона айтішниця зі штату Делавер і це її перша подорож на дійсно престижний курорт. Лагідно кивнув, і дівчина усміхнулася. В затишному півморюку і справді поважного закладу, як він почав розуміти на свіжу голову, спробував знайти знайомого темношкірого хлопчину. Але поки що побачив лише штатного витуряйла, таку собі шафу, задраповану в тутешню одєжину. Ввічливо поцікавився, розуміючи, що прийшли в надто ранній час.

Доки лобуряка, фахово оцінивши відвідувача з когорти явно «ві-ай-пі», хутенько рушив на пошуки – «ван момент, се-ер» - Микола звернув увагу на невеличку вітрину поряд з бюро адміністратора. Знічев'я почали розглядати елегантні коштовності, і очі Джуді – таки справді дочки Єви – засяяли не згірш чималеньких діамантів. Але відразу й погасли. І навіть носик наморщила. Я, мабуть, теж би так повівся, розглядаючи на початку дев'яностих минулого століття позашляховик-«Ніссан». Який, тільки вже нового покоління, став мені за службову машину років через... десять?

-Що з тобою? – швидко й стурбовано запитала Джуді. Вперше облишила протокольне «ви», взяв на карб письменник. Але був і насправді приголомшений. Він чітко згадав ту машину, і водія на ймення, здається, Петро... І страшний удар, коли він сам сидів за кермом...

Вигляд мав, напевне, і справді кепський – зрозумів Микола. Але відеоролик з минулого пощез, а він недбало озвався:

-Ет, пусте...

Саме тут з'явився юний адміністратор, і дівчина отримала нові сильні враження від його упадання за письменником. Вже сидячи за вигідним, далеко від інших розташованим столиком, сказала, що питиме лише каву. Ну, і ще там... хай буде круасан. Навіть два. Натомість Микола взяв меню в поштиво схиленого офіціанта і потицяв пальцем. З трохи несолідною навіть швидкістю, як для такої установи, понесли замовлення, і очі Джуді округлилися.

-То ви багаті... - замислено сказала. Незрозумілим тоном, який, одначе, стурбував письменника. Вбив би того, хто вигадав бідність, подумалося йому.

-Багатою варто вважати лише людину, яка про свої рахунки може взагалі не думати, - відказав спокійно. – Але таких... - усміхнувся. – Дуже мало. Та й, зрештою, що таке гроші? Можливо, засіб для самореалізації...

За це й вип'ємо, - закінчив, усміхаючись. Офіціант якраз налив обом мартіні.

-І не шкода... - Джуді повільно обвела поглядом вишукано накритий стіл. – Отак самостверджуватися?

Микола відчув неясну тривогу. Але безжурно здвигнув плечима.

-Скупість доречна лише в одному вимірі, - побачив зацікавлення в її очах. – Коли йдеться про заощадження часу твого життя...

Де й коли я втратив і продовжую втрачати кращі дні найліпшої частини свого земного буття – пригадав, у власному довільному перекладі, карбовані рядки відомого отак років двісті тому поета... і гусара, так... Звідки це? Джуді помітила його відсторонений погляд, але, як у жіноцтва й заведено, зрозуміла по-своєму.

-Я,справді, стану заощаджувати, - вперто сказала вона. Очевидно, не зовсім зрозуміла, про що йдеться. – І я всього досягну сама, розумієш, сама! Знайду роботу в Силіконовій долині...

-Звичайно, знайдеш, - легковажно озвався Микола. Без поспіху розправлявся з невідомим, але смаковитим кулінарним витвором і не звертав уваги, що дівчина майже не їсть. Та й висококласного трунку ледь покуштувала. – І станеш одним з провідних акціонерів у компанії Біла Гейтса чи там Ілона Маска...

Звідки я про них знаю, приголомшено подумав і замовк, чудно знизавши плечима. Джуді остаточно вирішила, що над нею витончено збиткуються. А письменник, відкривши ще одне ожиле джерело в крижаних глибинах пам'яті, зрадів і відповідно навантажив її черговою порцією ерудиції.

-Тобто, незалежною від багатьох обставин і всіякого бидла. Знаєш-бо принцип Талейрана: «Найбільший гріх – бути бідним». Цікаво, - додав менторськи, - що слово «гріх» в древніх єврейських писаннях трактується швидше як недосягнення мети, невлучання в ціль...

Талейран був відомий молодій програмістці приблизно так само, як і тексти арамейською. Але дещо з промови Миколи Джуді зрозуміла, знову на свій лад, і в неї ледь здригнулися губи. Чого той, само собою, теж не помітив. Особливо, що відповіла з викликом:

-А зараз я, по вашому, від когось залежна?

Знову перейшла на «ви», подивувався письменник, милуючись трохи розпашілим личком навпроти, цими сяючими очима. Що навело творчу людину на чергову цікаву думку. Навіть перетворюючись на яскравий брильянт, природний алмаз частково втрачає себе. Адже що таке ювелірний виріб? Алмаз, в якого відібрали самотність. А в Джуді її ніяк не відбереш...

Не розумів, що надто яскравий блиск великих голубих очей обумовлюють сльози, які в них почали проступати. І, дуже задоволений ідеєю, котра щойно виникла, перепросив:

-Дещо дізнаюся в адміністратора...

Звідучора знав, що картка невідомого йому походження містить неабияку суму, але для його широких замірів годилося таки уточнити... кхе-кхм... присутність наявності. Той самий хлопчина охоче взявся посприяти особисто. І глянув спершу на екран терміналу, а потім і на Миколу майже марновірно. Письменник не зрозумів, доки й сам не роздивився висвітлену цифру – одиницю з кількома нулями. І зовсім не в тутешній валюті.

Знову наступало «дежа вю». Тільки тоді був банківський офіс, і сколошкані менеджери, і картка, схожа на цю, але, звісно, інша... Щось крутилося в голові з приводу немалої цифри. Очевидно, в колишньому житті я надав декому важливу послугу. І попри відомий звичай, що, вже отримана, вона не має жодної вартості – отой «дехто» вирішив інакше.

Мало того, незалежно від його, письменника, витрат, постійно відновлював баланс.

Адміністратор починав турбуватися, чи не западає шановний клієнт, крім усього іншого, ще й на щось важче за «травичку» – настільки скляним став його погляд. У фокусі якого несподівано для Миколи виникло обличчя, ніби

витесане грубо з червоного граніту і вже добряче обвітрене роками. Ще й оці сині, шалені, зовсім не волошкові – антрацитові! – вогники очей...

І знову все пощезло. Письменник випірнув з-під крижаних брил, про які темношкірий хлопчина не мав жодного уявлення, і чітко пояснив свій задум. Цінових рамок не ставив, що особливо потішило адміністратора. Доки той квапливо порпався у вітрині з прикрасами, Микола глянув на дівчину і не без поваги виявив, що від мартіні Джуді перейшла на віскі. Приєднався до неї з ошатною коробочкою в руці.

-Для тебе, - промовив весело.

Дівчина й не торкнулася оксамитової лялечки, яка чаїла зовсім не метелика, а золоту каблучку, увінчану багатокаратовим діамантом. З досконало відшліфованими й винахідливо протиставленими гранями. Глянувши на її застигли губи, Микола мав би згадати власну, нещодавно визрілу теорію, що крім паралельних, давно зужитих фантастами світів, існують також і перпендикулярні. Джуді повільно допила рештки «Крейзі хорс» з келиха для мартіні. Акуратно його поставила.

-Навіщо ж так, - сказала безпомічно. – Я... хотіла... я не хвойда... мені нічого не треба... І якщо я вам тоді дозволила, це не означає...

Вона схопилася, а він просто отетерів.

-Тільки не злись, - несподівано знову поміняла звертання. – Ти ж, мабуть, і сьогодні хотів... Я пішла... Не злись, будь ласка... Спасибі тобі...

Письменник ошелешено стежив, як пощезає Джуді. Мов позавчорашнє, а може, й позачасове нічне марення. Тільки ж зараз був ранній, хоч і притлумлений хмарами день. Потроху починав розуміти, що сталося. Відтак важкувато вмовився в кріслі й звернув увагу, що пійла в літровій пляшці залишилося ще вдосталь. Чим і скористався не гаючись.

В будь-якій ситуації винуватий той, хто вперто вважає себе за розумнішого – згадав, усе же розгублений. Чимало ж ти, старий дурню, доклав зусиль. Хоча, до чого тут вік, як кажуть на одеському Привозі... Але з гумором щось не складалося. Сьорбнув ще. Любов подібна до життя. Раз втрачене, воно вже не повертається.

-Але... Якщо та смерть була тільки клінічною? – запитав уголос.

І поманив адміністратора.

-Покладіть цю... дрібничку... в сейф, - сказав спокійно. – Юна леді надто поспішала в невідкладних справах, забула... - Обличчя адміністратора, він же бармен, він же барист, залишалося цілковито незворушним. – Не забудьте їй повернути при нагоді.

Той квапливо закивав. А Микола подумав, що давно вже не бачив афганця. Як не дивно, Артем сидів у своїх апартаментах і копирсався в клавіатурі власного ноутбука, хоча готель надавав непогані комп'ютерні послуги.

-Як там ваша... міцна курортна сім'я? – пожартував не дуже вдало. Не злись, згадав письменник. Поважно проказав:

-Коли тобі нав'язують дещо з допомогою пишних ритуалів і гучних процедур – шлюб, наприклад – знай, це тому, що воно несумісне з твоєю біологічною суттю.

Артем глянув на нього з повагою.

-Було таке, було... - зітхнув. – Ще за «совка»...

Письменник дослухався до сигналів з минулого, які надходили все невимушеніше.

-Гадаю, що відсотків дев'яносто подружніх пар просто системно знищують одне одного, керуючись стандартним ідіотизмом : «Є штамп в паспорті – ти

моя власність». Наслідком є довготривалі, хронічні, навіть невиліковні хвороби... В обох.

Затнувся. Щось дуже болюче, але нерозпізнане ворухнулося серед отих, поволі танучих, крижаних брил. Продовжив.

-І, можливо, набагато більша тривалість життя в цивілізованих, високої культури країнах криється не так у кращих умовах, як у... - помовчав, підшукуючи визначення. – Саме психоенергетичному резонансі люблячої пари.

Щось, мабуть, таки відлунювало в його безтурботному голосі, бо Артем облишив ноутбук, швидко глянув:

-Ого... Таки й справді – «сонячний удар»?

А тобі що до того, важкувато подумав Микола. Схаменувся. Якогога байдуже відповів:

-Коли ти про оповідання Івана Буніна... - Артем швидко закивав. – То й що там цікавого? У жіночки відомий день, а в офіцера – спермотоксикоз...

-Таки й справді тебе дістало, - констатував афганець. І мирнолюбно продовжив. – От, краще, послухай про них від людей знаючих... - повернувся до екрану ноутбука і процитував повідомлення якоїсь агенції: «Папа Римський порівняв поширення неправдивих новин зі змієм, який спокусив Єву. У своєму посланні «Істина зробить нас вільними» понтифік сказав, що сатана згодував Єві неправильну інформацію...»

-Якраз Аформацію, - буркнув письменник, згадавши «особливу папку». Артем не розчув, продовжуючи чаклувати над клавішами. Зайшов у тему, іронічно подумав Микола. Враз афганець сполохано глянув на нього.

-Слухай... Що ти там промовляв біля храму стосовно Отця?

Письменник несподівано відчув, як все змінилося навколо. Незмірний, мало не космічний простір, що відкривався з їхньої лоджії, геть стемнів, і почорнілі гігантські вали, що з гуркотом падали на берег, зливалися з низько вируючими хмарами. Густа сиза імла оволоділа островом у цей, близький до полудня, час... Душно, подумав письменник, витираючи з чола важкі, солоні, мов кров і сам океан, краплі поту. Слова Артема долітали ніби з далечини. І ця неозорість почала відкриватися, попри дедалі густішу пільму навколо.

- Я сказав, - почув письменник власний голос, - і кажу знову. Батько не може вводити в спокусу своїх дітей.

-Так дивись же! – гукнув афганець. – Той самий понтифік заявив... Тут, правда, аж надто мудро написано... Що в численних перекладах, там з арамейської, грецької тощо... Можливо, вкралася помилка і слід тлумачити так, що Отець має не дозволити ввести нас у спокусу... Не дозволити!..

Репнуло небо, розколовшись вогнистими тріщинами, і могутній громовий удар заглушив наступні слова Артема. Крізь розчахнуті шаленим поривом вітру вікна увірвався потік свіжого, солоного, вражаюче холодного повітря. Афганець кинувся закривати все, звідки неслася крижана хвища. А письменник повернувся і тихо пішов, прислухаючись до себе. Крім страшенної втоми й спустошеності, гострого бажання лягти і не вставати, відчував наростання чогось невідворотного, мов отой сон, де належало відкрити зелені двері в глухій стіні...

Але відкрилася важка й похмура, попри добре змащені завіси, брама до чогось потойбічно-реального. Він таки лежав у ліжку, але знову лікарняному, і воно швидше нагадувало стартове сидіння космонавта, все обплутане дротами, трубками, обставлене дисплеями. І вкотре дослухався до болю в різних, сказали би політолохи, локаціях, але найбільше шпигало десь трохи вище серця. Та набагато важливіше, зрозумів Микола, було чути й затямити слова, що приходили зовсім не з горніх висот дитинства, а від знайомої

давно людини, що вместилася посеред просторої палати в догідливо підсунутому челяддю – котрої вже й дух пощез – старезному кріслі з оббитими мідяними цвяшками дерматиновими валиками. Цього раритетного здобутку советської меблевої промисловості не могло бути в швейцарській – і це добре знав письменник – клініці. Просто відбувалося, як і годиться уві сні, зміщення в часі та просторі... Одначе голос звучав саме тут і зараз.

-Нарешті ми поховали тебе втретє і остаточно... - Микола бачив не протокольну навіть, справдешню зажуру на обличчі, котре завжди видавалося поспіхом витесаним з дикого каменю. Щоправда, пару десятків років тому його ще й вінчав буйний чуб, який зараз посивів, злігся і прилип до кутастого черепа. – В генерала Каа знову двійничок знайшовся підходящий, навіть голову відривати не довелося... - показав, ледь-ледь, потужні жовтуваті різці, досі не спаплюжені жодним стоматологом. – Уявляєш, народу було море. Як же, герой Майдану, плюндрований ворогами Зоряної сотні журналіст... - скрушно зітхнув і надовго замислився.

Микола не міг ані поворухнутися, ані перевести погляд. Єдине, що він знав – треба слухати і зятямити.

-Нічого ти вже, звісно, не згадаєш, - сумовито продовжував невідомий знайомиць. – Треба ж, така дороженна бригада анестезіологів, а припустилася фатальної помилки... - уважно вдивлявся в застигле, навіть жодним мімічним м'язом не зворухне, обличчя на зачерствілій подушці. - Та може, воно й на краще.

Добре знайомі письменнику очі потьмяніли. Хоча, як і раніше, в них блукали вогники. Зовсім не оманні болотяні, а навіжено-антрацитові.

Дон підвівся й підійшов упритул.

-А Джулія, що поробиш... Переживе свою істерику, там непогані психотропи підібрали... Зговірливішою заодно стане, - показав уже не різці, а добрячі, хоча й дещо сточені, ікла. – До того ж, це не вона винувата, а твій водій. Петро. Звісно, агент чужоземної розвідки...

Ще раз глянув на непорушне тіло.

-Знаєш, мені часом теж хотілося б усе забути. Принаймні, багато чого, - сказав довірливо. – Жити отаким рослинним життям, радіти сонечку, вітру... Може, й дівці якій. грошей в тебе для цього стане, я подбав уже... Що ж, прощай.

Микола чув його кроки, але навіть провести очима не міг. А наступної миті широко їх розплющив. Щоб побачити, як за вікном готельного номера чергова блискавка піднімає на гіллясті роги цілісіньке небо і почути, як шаленіє шквальний дощ.

Заточуючись, встав з ліжка. Кепкували ж колись в Забайкаллі, що воїна підняли, але не розбудили. Та навіть у напівпритомному стані, з перехнябленою свідомістю він згадав своє старе правило – аби позбутися мани, треба перенести її на папір. Що й зробив, не дуже зрозуміло для сторонніх. Втім, намагавшись якнайточніше передати репліки Дона. І заснув знову.

Мабуть, чисто випадково до спальні Миколи заглянув не зовсім сторонній чоловік, якого письменник називав Артемом. Переконався, що чіпати підопічного не варто. Але фахово просканував довкілля і звернув увагу на обкладинку старомодної, зі зворушливими зав'язочками, папки. Вкриту таки ж сувоями, але не Мертвого моря, як міг би пожартувати письменник. А колючого дроту, котрий найбільше нагадував його нинішній почерк.

Придивившись уважніше, афганець застиг, мов ретельно наведена телекамера на фірмовому штативі.

...Десь за годину Микола вже випав із глухого, безпросвітнього забуття. Умився прохолодною водою – колись такої процедури було достатньо, щоб після бурхливої ночі дивувати колег-новинарів працездатністю весь робочий, нерідко безрозмірний, день. Згадався отой самий Хаматвіл-Омивач, але самописні спіралі Бруно, розтягнуті власноруч поверхнею старезного картону, швидше спантеличували. З неясними сподіваннями на спільну ревізію споминів і холодильника зайшов до сусіда.

Котрий без особливої охоти чатував біля свого ноутбука. Звідки відправив дещо раніше коротенький текст: «Почав згадувати. Чекаю інструкцій.» Мав підтвердження про отримання на електронну адресу, відому по всенькій планеті хіба шістьом людям, до яких колись входив і Микола. Той, кого він називав Артемом, знав, що письменника в знаковому списку замінив Стас.

А от автор часом дуже несподіваних і, що й казати, небезпечних переміщень в переліках... е-е... для службового користування міг озватися або негайно, що зазвичай і траплялося, або через добу. Чи й взагалі мовчати, і це було найгірше. Після повернення з доконаною інтернаціональною місією, але без ступні, афганець міг або хутенько спитися, як більшість його побратимів, або залишатися оптимістом. Він обрав, і не без успіху, другий варіант. Навіть зараз, недбало колупаючись в інтернеті і власних розкуйовджених думках, тихенько мугикав давню життєствердну пісеньку.

-...да только признает ли родина-мать одного из пропавших своих сыновей... - почув з порога Микола.

-Коли вже так, треба, по-перше, казати «попавших», - зреагував одразу. – А по-друге... Яка ж вона, в дідька, «мать»... твою... коли власних синів не визнає ?

Артем застеречно підняв руку.

-Постривай-постривай... Я тут справді оригінальне знайшов, куди цій заїждженій грамплатівці... От, слухай: «Схоже, багаторічна дискусія навколо Туринської плащаниці завершена. Італійський вчений Луїджі Гараскелі створив її точну копію, застосувавши сучасні технології старіння пігментів, нанесених на полотно як відбиток зі спеціально виготовленого барельєфа. Отже, йдеться про дивовижне «ноу-хау» геніального середньовічного художника – а не загадкове, в спалаху світла, воскресіння...»

-Шкода... - повільно проказав письменник. Зрештою, зі своєю фізичною освітою не раз задумувався про очевидну різницю між розгорткою при спалаху і проекцією, зімітованою чимось змащеною поверхнею. Справді, наскільки ж втішніше вірити, аніж просто знати...

-А може, він ще й помиляється, цей учений, - хмикнув афганець. Продовжував клацати «мишкою» і, схоже, зацікавився насправді. – Ти в шахи часом не граєш? – спитав нетерпляче.

Микола завмер, зате знову заворушилися істотно відталі крижані брили. Так, фігури, що літають в «бліці» над дошкою, палаючі сині очі суперника – адже ставка цілих п'ятдесят копійок партія, це вам не жарт... І майже непереможний підліток, якого вже тоді дражнили, але шанобливо, «гросом»...

-Грав колись. Навіть з майстрами, - відповів неохоче, розуміючи, що Артем просто вбиває час. – А що?

-Та ось, партія гросмейстерів, - пожалівся той. – Сказано, що швидкий мат з красивими жертвами... А в мене нічого не виходить. Глянь...

Що таке шахи, міркував Микола, роздивляючись чорно-білу діаграму. То є найдосконаліша модель динамічно-неврівноважених ситуацій. З яких, власне, і складається життя. Згадав староіндійську притчу, коли вельможа, програвшись вщент, останньою ставкою зробив уже свою дружину. А та,

глянувши на буцімто безнадійну позицію, сказала зі сльозами на очах:

«Віддай обидві тури, але не віддавай мене...»

Як же її звали? На літеру «Д», а далі?..

-Що мовчиш, майстер? – нетерпеливився афганець.

-Кандидат в майстри, - машинально відповів письменник. Тепер він знав і це. Простягнув руку і мовчки показав кілька ходів. Заключний – дуже красивий мат пішаком.

Доки афганець витріщався на раптовий фінал, продовжував свої розумові висліди. Саме це лежить в основах тисячолітньої мудрої гри. Пішак може заматувати короля. Або постати, сягнувши крайньої межі чорно-білих перехресть, наймогутнішою для них фігурою – ферзем.

Але ж що з цією літерою «Д»? Нібито Діларам... А ще... Джуді!

Найважче долати опір саме у виграних ендшпілях, згадав вислів мудрого чемпіона світу Емануїла Ласкера. Який багато хто у навколошахових колах брав на глузи. Що остаточно криється у справжніх жартах, Микола вже знав достеменно. Забагато ж вартує хибний хід, коли здається, що все так добре. Глянув на Артема, знову сповитого, мов немовля, але не пелюшками, а мереживом Світової павутини, і тихо повернувся до себе.

В стосунках двох є речі набагато вищі, ніж різниця інтелектів. Дотямив нарешті, скупко усміхнувся сам собі. І мова, звісно, не про те, що на зорі статевої зрілості видається найважливішим... Легко пригадав номер. Трубку взяли одразу. Слів не було, тільки подих.

-Я дуже хочу, Джуді, щоб ти була щаслива, - сказав неголосно.

-Спасибі, - пролунало зовсім не скоро.

-І лише щойно зрозумів... У коханні буває сонячний удар... Але трапляється й сонячне затемнення...

Джуді німувала.

-На щастя, - майже з відчаєм завершив Микола, - потьмарення минає швидко. Спитай у астрономів.

Слухавка довго мовчала.

- Я буду на березі, - почув, не вірячи власним вухам. – Там, де й вранці. Але...
- прозвучало дуже серйозно, - лише за пару годин.

Микола глянув у вікно і зрозумів, що нескінченний день завершується знову. І на це чекає вже не ніч, а він сам.

6.

Одутлий супутник планети міцно застряг у пащі вулкана, і зношені, стерті щелепи вперто вчепилися в знекровлену, бліду плоть Місяця-повні рештками надколотих, щербатих, але й досі небезпечно гострих зубів...

Микола бачив те краєм ока, вдивляючись в легеньку постать Джуді. Обое стояли на мокрому твердому піску, і водяні гори, розвалюючись за десятки метрів від цих двох, раз за разом цілували їх босі ноги.

Будь-яку відстань можна здолати, ступивши перший крок. Що й зробила Джуді, лякливо притискаючи руки до грудей.

-Що це була за стіна... - сказала тихо. – Величезна і незбагненна?..

-Аби ж я сам знав... - щиро промовив Микола.

Але вже починав розуміти. Людина живе, доки здатна змінюватися, сказав колись великий співвітчизник цієї дівчини Генрі Форд. Мушу уточнити – проявилось в свідомості письменника, мов на отих прямокутничках фотопаперу в батьковому затемненому, червоно підсвітленому кабінеті – це все ж не головне. Твоє життя триває і розповнюється, допоки маєш снагу любити. В найповнішому спектрі цього слова. І тут криється вища загадка буття, яку силкувалися розкрити, мов стулки мушлі з прихованою там перлиною, стільки романтичних і... е-е... трішки поетичних невдах. Як би це пояснити Джуді?..

А вона вже все довела собі сама. Ступила ще один крок і припала до розгубленого навіть її відвертістю Миколи. Не дуже скоро він погладив її оголені плечі.

-Тобі не холодно, любя? – запитав у міру безглуздо, як і всі чоловіки в подібному стані.

-Гаряче, дуже гаряче... - щасливо засміялася вона і одразу замовкла, бо тепер її губи злилися вже з його губами, зберігаючи неповторний смак. Перевівши подих, шепнула:

-Маю сюрприз... Ходімо...

...Квадрат Малевича, зчудувався Микола. Але тьмяну абстракцію повертав до життя маленький зеленкувато-синій, напрочуд меткий і яскравий луговий метелик, що сновигав краями тієї чорноти. І лише через певний час письменник збагнув, що то був вогник, який метлявся по грані потроху догораючого, вже майже перетлілого дерев'яного оцупка.

Коли він пояснив Джуді це перше враження від завбачливо розкладеного нею вогнища в створеному прадавнім лавовим завихреням закапелку, де

навіть шквал не зміг намочити винесені колись невідомі, корабельні, можливо, рештки, вона засміялася знову:

- А ти згоден, що це набагато цікавіше, ніж витворені купкою схиблених... і нав'язані потім всьому світу невідомою силою... формальні ігрища?

Вони сиділи поряд з невеликою лагуною, яку захищав від неодмінних, навіть у безвітря, океанських валів набагато молодший вулкана кораловий риф.

- Попливемо?.. – запропонувала Джуді. Вогонь справді догорав, але жар від нього, схоже, лише посилювався.

- Ти ж без купальника, - дуже доречно, як зрозумів секундою пізніше, бовкнув Микола. Вона чи не єдиним гнучким рухом звільнилася від небагатої одежі і змусила його зробити те саме. А потім повела за руку в гіркувато-солону, первісну, зовсім не саморобно-айтішну, а космічну плазму древнього океану, звідки й зародилося колись життя на Землі.

...Він повертався до готелю, провівши дівчину, незадовго до світанку наступного дня. Наскільки міг судити з розташування сузір'їв, особливо Південного Хреста, хоча й притлумлених повним Місяцем. Мій, Козерога, знак – пролунав уже звичний сигнал з колишнього... - а може, прийдешнього?..- життя. Мало не втрапив у калюжу і деякий час спостерігав два нічних світила, у вишині і під собою. Розбив Місяць босою ногою і довго стежив, як гострі скалки наполегливо збираються до купи й невідворотно вибудовують своє Задзеркалля.

Не без подиву побачив, що в апартаментах Артема... чи як його там... горить світло. Можливо, Андру запросив, подумав письменник. Відтак якомога тихіше прослизнув до себе і вже й намірився лягти, коли у дверях виник афганець.

-Повернувся нарешті, гуляка, - сказав ніби добродушно, але напруженим голосом. Микола з подивом відзначив, що сусід неабияк стурбований. Чого б оце серед ночі... Відповідь отримав негайно. – Нам треба повертатися в клініку, вже завтра, - ошелешив Артем.

Письменник повільно звівся на рівні.

-І що ж там стряслось? – звідався.

Афганець впевнено пояснив, ніби затокк напам'ять. Мовляв, наші енцефалопатології в електронному, звісно, вигляді віддавали на дослідження новому суперкомп'ютеру, оснащеному надсучасними, знову-таки, програмами. І той виявив несподівані та дуже обнадійливі речі, які потребують ургентного – треба ж, які слова знає, майнуло в Миколи – дообстеження та зміни тактики лікування. А тому доведеться вилітати вже завтра. Власне, сьогодні.

-До біса... - тільки й сказав письменник. Позіхнув, швидше нервово. – То що, ця залізьяка розумніша за Папу... тобто, наших професорів?

-Ну, якщо програма «Діп блю» виграла в шахи у самого Каспарова, то... - байдуже знизав плечима Артем. І знову його спокій видався Миколі робленим. Шукай в людях найкращого, філософськи помислив він. І готуйся до найгіршого. З глибини, де крижані брили вже не становили моноліт, а гойдалися більш-менш вільно, долетів незрозумілий відгомін. Зрада... Звідки їй взятися? Коли й так, то недарма ж говорив політолог Стас, що вчасна зміна орієнтирів – це навіть не зрада, а талановите передбачення.

Стас! Письменник торкнувся волосся на скроні, саме тим характерним жестом, який цей друг – так, друг – назвав колись «асана зв'язку з Космосом»... Знову все розірвалося, і на нього запитально дивився Артем, що замовк на половині фрази.

-Головна відмінність між так званим «штучним інтелектом» і Богом даним людським розумом... Який поєднує мозок і душу... - стомлено пояснив Микола. – Комп'ютер нічого не створює! Він лише нескінченно комбінує вже здобуте людством, виконуючи введений алгоритм... – позіхнув, уже цілком натурально. – Слухай, коли так, варто й поспати трохи.

Афганець, і досі не розслабившись – останнє, що застеріг собі Микола, перш ніж провалитися в сон – мовчки кивнув.

А письменник і справді випав у цілковито інші виміри, і географічні, й часові. Навколо був зимовий вечір з тривожними багряними смугами при заході, під ногами хлюпала крижана мокра кваша, навколо гуртувалися брезентові халабуди і безліч схвильованих, заклопотаних, піднесених людей. Чиї очі ряхтіли, мов різдвяні свічки – подивувався письменник. Потім побачив портрети молодої вродливої жінки з косою. Але ж одночасно бачив це обличчя зовсім юним, дівочим десь на околиці села, в себе на колінах, щасливе й сонно усмінене, з соломинкою на щоці, яку він зняв губами... Торкнувся мимоволі власного підборіддя, дивуючись такому незвичному для нього, телезірки, щетинястому заросту. І ще більше вразився, наткнувшись на самого себе, але у вигляді світлини. Набагато молодшого, чарівливішого і, чого гріха таїти, з виду розумнішого – чудеса цифрових технологій.

Тільки ж оцього двійника жорстко, мов за ґратами, тримала жалобна чорна облямівка. І люди, проходячи мимо фотокопії, мовчки схиляли голови, анітрохи не звертаючи уваги на живого Миколу поряд. Він стрепенувся, хотів щось заперечити і усвідомив себе в догідливому, хоча й дуже розхристаному ліжку.

Було близько десятої години ранку.

-А... Коли чартер? – кволо поспитав афганця. Котрий, своїм звичаєм, якраз і проявився на порозі, підтвердивши матеріальність світу, куди повернувся письменник.

-Чартер не зможе прилетіти, - з досадою відказав Артем. – Технічні якісь проблеми, а перефрахтувати... - махнув рукою. – Але звідси літає на материк рейсовий літак, я вже замовив два «ві-ай-пі», які ще знайшлися... Часу вдосталь, - додав. – Встигнемо ще й з дівчатами на доріжку... - посміхнувся не дуже весело. – Збирайся, словом.

Що ж там збиратися, похмуро подумав письменник. Однісінька валіза та ще «особлива папка»... Встиг дочитати, і те добре. Хіба, видається, залишалася ще сторінка з римованими, схоже, рядками. Це вже більше по відомству Стаса, він у нас поет. Хоча... хоча...

Він саме голився і побачив у власних очах отой паранормальний відсвіт, з яким політолог часом декламував за чаркою самотні, слід визнати, строфи. Невже?..

Полякав обличчя шматочком льоду і квапливо витягнув той самий аркуш. Спершу, за звичкою, зиркнув навкіс, але одразу відчув потребу зосередитись.

«З часом мізки тяжіють до спрощення. Так стежина всихає в асфальт. Прислухаюся нашорошено, Як секунди прискорюють такт. Тільки ж зерна лежать непророщені, І чекають космічної зливи, Щоб прорватися, гостро й непрошено, З глибини перетягнутих звивин. Що нагадують вихор Галактики, Чують зоряний перегук... На світанку ще варто поглянути, Як трава вже розвалює брук».

Чому все таке знайоме, стривожено подумав письменник. І цей філігранний, але насичений енергією, що виривається з окремих, характерних... чи характерних?.. накреслень літер, - почерк... Застиг і почув за спиною трохи збадьорений голос Артема.

-Спакувався? Молодець... А я вже й таксі замовив, щоб спокійно з нашими попрощатися... Я їх обох попередив, - докинув поспіхом. - Хвилин за десять виходимо, не длубайся.

Відбувалося неминуче, але... що? Письменник сповільнено поклав останній аркуш чистою стороною до себе і взяв ручку. Кисть рухалася незалежно від його свідомості, немов у спиритичному сеансі з описаних Артуром Конан Дойлом, і чітко вивела:

Те світло ніг її запам'ятай навек.

І рух легесенький заплющених повік.

І як заспрагло вже розтулені уста...

Є таїна – космічна і проста.

Стило, так величали цей засіб контакту з вічністю поети Срібного століття, випало з пальців, заторохтіло по столу і лягнулося на пишний килим. Микола цієї втечі навіть не помітив. Звичайно ж, його перетворила на тимчасово знерухомлений пам'ятник собі зовсім не високохудожня довершеність катрена... чи як воно там називається.

Рядки, виведені шикарним «паркером», нічим не відрізнялися написанням від нашкрябаних на звороті кульковою самопискою десь так копійок за тридцять. Ціну він теж, виявляється, згадав.

Без поспіху перегорнув поруділий від часу останній листок «особливої папки», неквапно, послідовно склав його вчетверо і акуратно вмістив у кишеню підготовленого для виходу піджака, поряд з паспортом на все ще незнайоме прізвище. Якраз доречно – його вже гукав афганець.

«Невесело ми погуляли, хоча й забагато пили,» - спало на думку Миколі. Колишнє життя розвиднювалося, в суцільній раніше пітьмі виникало все більше проблесків. Так, слова ще одного поета, на ймення Петро, як і мій

водій... Ще й прізвище оригінальне, Пиниця... Втім, пили вони з дівчатами якраз небагато, враховуючи деякі складнощі майбутньої мандрівки. Це ж в Україні немає жодних питань, є лише їх ціна. А в цивілізованій країні Ойкумени мало що виникне. Спохопившись, Микола вирішив заздалегідь розрахуватися та заодно й забрати подарунок для Джуді. Стримано посміхнувся, виявивши, що рахунок йому не поповнили. Чим би людина не була зобов'язана тобі вчора, їсти вона хоче сьогодні. Та Бог з ним, можливо, то й не скнара, просто економіст. Який живе саме в тому часі, в якому обідає. Повернувшись до столу, письменник виявив, що Артем з Андрою їх залишили. Піднялися на другий поверх, де поважний заклад передбачив достатньо комфортні умови для отаких здибанок шанованих гостей.

Пригнічена Джуді трішечки пожвавилась, розглядаючи каблучку. Чи обручку, вічно в цих поняттях плутаюся, подумав Микола. Її зацікавив не стільки камінець, котрий коштував щонайменше зарплатні успішної айтішниці за кілька місяців, як фантазія ювеліра у вигляді змії, що заковтує власний хвіст. Власне, вона й обумовила вибір письменника.

-Красиво... Але й моторошно... - несподівано сказала дівчина. – І що це означає?

-Достеменно не знає ніхто... - Микола послав сигнал у темну глибину, але підказки не виникло. – Дуже древній символ, пов'язаний, зокрема, з Кетцалькоатлем, вельми шанованим у міфологіях майя, інків, ацтеків... Ну, на територіях сучасної Латинської Америки, - пояснив, побачивши здивований погляд. – Багато вчених вважає, що це знак нескінченності та замкнутості, самовідновлюваності темпоральних циклів... Словом, все прийде з часом, - обнадійливо усміхнувся їй.

-І відійде теж, - гіркувато озвалася вона.

Було б і справді непогано закілювати час, який для них катастрофічно пощезав з кожним словом, кожною усмішкою, жестом... Вже й Андра з Артемом повернулися до столика і невдовзі вийшли на вулицю, зустрічати котрийсь із автораритетів, які тут досі відігравали роль таксі.

-Що трапилось?.. – зважилася нарешті Джуді, помітивши в скляних дверях запрошувальний жест Артема. – Знову... Спецоперація?

-Не виключено, - силувано посміхнувся Микола. Говорив правду, хоча й не розумів її глибини.

-Я буду чекати, - сказала тихо. – Дванадцять місяців на рік...

-Відповідь неточна, - письменник спробував перевести на жарт, хоча йому це давалося нелегко. – Насправді місяців тринадцять... - Джуді глянула здивовано. – Рік містить 52 тижні, поділи 365 на 7 і переконайся. І тринадцятий знак Зодіаку добре відомий астрологам – Змієносець...

Вона глянула на каблучку і, наслідуючи Соломона, про якого не мала жодного уявлення, покрутила її на пальці.

-Пернатий змії... Як цікаво...

-А мене, на жаль, вже чекає інший змії... - письменник бачив, що Артем заглядає в двері і енергійно махає рукою. – Повітряний...

Джуді несподівано побіліла. Настільки, що Микола занепокоєно потягнувся до пляшки з мінералкою.

-Я боюсь... боюсь за тебе... Ні, не злись, будь ласка...

Оці ще мені віщуни жіночого роду, і справді розсердився письменник.

-Та чого ти хвилюєшся. Я ж не Антуан де Сент-Екзюпері...

-Хто?

-Ну, маленький принц, який сказав, що ми в одвіті за тих, кого приручили... Читала? – одразу побачив усю недоречність своїх літературних паралелей. Не гортала тих сторінок, то потім вигуглить, подумав. Коротенько розповів про льотчика-письменника, який зник у небесних просторах. Можливо, ще й досі продовжує свій політ...

- Але ж я не хочу, щоб ти пощез у небі, - раптом схлипнула Джуді.

-Ну, небо і небеса обітні – це дещо різні речі, - заспокоїв, як йому видавалася, Микола, піднімаючись із-за столу. Бачив дуже виразну жестикуляцію Артема, та й сам завжди напрочуд точно відчував рух годинникових стрілок.

Але Джуді раптом кинулася йому на шию і залишила на футболці чимало мокрих слідів. Афганець було рушив до них, та Микола перестрів його поглядом з минулого життя – напевне, достатньо крутого, бо Артем різко зупинився. І дівчина утримувала письменника ще добру хвилину.

Яка й виявилася вирішальною. Бо коли «Мерседес», ровесник чи не горбачовської «дебілдинг», мало не розсипаючись під грізні команди афганця, з гуркотом і торохтінням увірвався прямо на злітну смугу, в її протилежному кінці граційно піднявся в повітря схожий на чорного лебедя літак. І вони мали можливість удвох помилуватися, після скреготу гальм, як невимушено й красиво металевий птах перетворюється на тлі дивовижно синього неба у виразну крапку.

Після чого вже окремо взятий письменник отримав нагоду суттєво поповнити свої, і так немалі, знання матірньої мови. На якій колись, поряд з командирською і російською зі словником, трималася непереможна Радянська Армія.

-...мать! – завершив нарешті свій коментар Артем. І додав з досадою. – Я ж навіть домовився, щоб нас заочно зареєстрували на цей рейс...

До порушників режиму поспішали люди в одностроях. І афганцю довелося витратити частину негативної енергії на дрібні фінансові клопоти, щоб усе владнати. Заодно він дещо з'ясував.

-Дідько з ним, - пояснив Миколі. – За дві години літак повернеться, тут недалеко зовсім... Нові квитки замовив.

-Все, що Бог дає – то на краще, - додав після паузи.

Добре ж, коли Бог, знизав плечима письменник. Але... якщо дає... Отой? Напівпритомний поспіх. Складалося враження, щось наглило, і всерйоз, афганця. Чи... хтось?

-Це все твоя дівка винувата, - косо глянув Артем. Микола, підсвідомо очікувано для себе, знову відповів поглядом, так, він уже знав – з минулого життя. І афганець непередбачувано змікшувався – от, ще один термін звідти... В довільному перекладі – притих.

-От і привід випити, - сказав не дуже послідовно, але доречно.

Отож вони потроху цідили хвилини в суміші з непоганими напоями, що подавалися в невеличкому аеропорту. Все складалося ніби й безжурно. Хоча Микола, в міру подолання чергового алкогольного «маху», яке виводило думки і справді на понадзвукові швидкості, дедалі частіше згадував отой чотиривірш. Написаний власноруч... але що оволоділо тією дрібною моторикою? Невже він перейнявся не тільки змістом «особливої папки», а й сутністю її невідомого автора?

Прийдешне назрівало й бубнявіло, мов ті вишневі бруньки в батьковому саду... Микола сьорбнув ще трохи екзотичного коктейлю і звернув увагу на зміни в поведінці навколишнього персоналу. Вони збиралися купками, неголосно, стурбовано перемовлялися. Невдовзі до двох «ві-ай-пі» підійшов один із тутешніх менеджерів.

-Панове... - його англійська була майже бездоганна. – Через технічні причини... Наступний рейс не відбудеться.

-Що-о? – неголосно спитав афганець. Співрозмовник раптом збився на місцеву говірку, з якої важко було щось втямити. Письменник лише вловив, що гроші клієнтам, звісно ж, повернуть.

-Ай ем сорі, - закінчив завчено менеджер. Афганець дивився на нього ошелешено. Потягнувся до валізи – за ноутбуком, збагнув Микола. Рука повисла в повітрі і упала.

-Замовте авто, - сказав лагідно письменник. – І хай покладуть багаж... - менеджер квапливо закивав. – Пішли, Артеме, погуляємо...

Відчував, що легенький транс, в якому перебував його супутник, не зовсім сумірний транспортним незручностям. Зрештою, в Женеві можуть день-два і потерпіти. Але що так тяжіє над незламним афганцем?

Аеропорт розміщувався вздовж берегової лінії. Попри цілковите безгоміння в атмосфері, величезні водянні гори анітрохи не зменшили свого розмаху і вперто, з шаленою силою і наполегливістю обвалювалися на піщану міліну.

-Дивна річ... - сказав Микола швидше собі, ніж Артему, що стовбичив поряд. – Мені цей острів нагадує око тайфуну... Пригадуєш класиків-мариністів, Станюковича, наприклад? Шалені, звідусіль, хвилі, круговерть хмар, а над тобою – чисте небо і навіть світить сонце...

-Таксі приїхало, - дуже адекватно зреагував афганець.

-...Але ж краса яка, - замислено продовжував свої образотворчі вправи письменник. – Згори навіть нагадує... Так, розмаяне вітром пшеничне поле небаченого зросту. Авжеж, це все – мов лан... А ти перебуваєш ніби в епіцентрі... Завихреного часу, - довершив несподівано для себе.

«Мов лан», - відлунювало в нього в підсвідомості, доки ледь молодший за попереднього «мерс» мчав їх – на забаганку Артема – до місця, як виявилось, фальстарту. По дорозі водій постійно ганяв туди-сюди приймач, до чогось напружено прислухаючись і лише вряди-годи зиркаючи на пасажирів –завеликих, як він розумів, цабе, щоб з ними пасталакати. В деякий момент письменник зацікавився змістом його радіоперехоплень, але какофонію в ефірі годі було розібрати. Випірнуло, щоправда, якесь там «краш»... Мало що за краш-тести бувають.

Отож відторгнуті небом мандрівники опинилися зрештою в знайомому вестибюлі, посеред якого тісно стояла невеличка отара прислуги й жваво теревенила. Навіть не глянули на шанованих клієнтів з валізами, що викликало праведне обурення афганця. Він підійшов до темношкірого адміністратора і, своїм звичаєм, висловився не зовсім політкоректно.

Той сидів, втупившись в довгий список на екрані компа. І, от дива, спершу навіть не зреагував на дошкульний запит Артема. Потім підвів голову і... заціпенів остаточно.

-Та ж ви... покійники, - полохливо перевів погляд на Миколу. – Ось, офіційне повідомлення... Літак, на якому ви полетіли... - тицьнув пальцем у прізвища на екрані. – Розбився, впав в океан годину тому... Турбулентна зона... - колір його щік зараз майже відповідав вимогам до білої людини за Кіплінгом, якби не надмірна сірість.

Добре, що це не Таїті з її культом «вуду» і зомбованими мертв'яками, ще спромігся подумати письменник. А потім йому дійшло. Чорно-мерзла вода, що полонила пам'ять завдяки дуже вдалим зусиллям анестезіологів, з гуркотом провалилася в невідомі потойбічні глибини. Повернувши на поверхню справжнісіньку Атлантиду.

Письменник і Артем застигли на довгу мить і тоді розвернулися очима впритул мов ото боксери перед гонгом.

Не без цікавості розглядали майже дзеркальні – чи задзеркальні? – вирази облич. Бо Микола Мовлян щойно все згадав, а Сергій-Афганець – все зрозумів.

...Їх цікавість зроста б і ще, коли б могли стати свідками розмови, яка трапилася напередодні в головній, хоча й неофіційній, резиденції на Пагорбах. Нечисленні відвідувачі, допущені туди, називали її між собою єгипетською гробницею. Було за віщо.

-Ти все вболіваєш за свій статус в.о. міністра, - повільно проказав Дон. Тиснучи голосом на те злощасне «ве-о», котре й справді дещо муляло Стасу суто з робочих причин. Але він глянув занепокоєно зовсім з іншого приводу. Сповна усвідомлював себе одним з трьох людей, включаючи Прем'єра, цілковито обізнаних зі справжніми обставинами навколо вже тричі покійника. Що само по собі становило серйозну небезпеку. Крім того... В якийсь момент згорьована донька Мовляна передала «дяді Стасу» дивну теку, пояснивши, що це розрізнені нотатки Миколи, зроблені ще замолоду – але останнім часом він все частіше їх переглядав. Можливо, там є певна гносеологічна цінність – твердо сказала Ксена. І отут Стас припустився... Кажучи словами того ж Талейрана, це було гірше злочину, це була помилка. Він передав той набір старого картону і благенького паперу Правиці, який знову користувався довірою Дона і надовго обсівся в Швейцарії. З наївним сподіванням чимось допомогти безнадійному, як йому пояснювали спеціалісти – різні, але однаково високооплачувані – другу... Навіть якщо ти, за збігом обставин, опинився в дупі, то зовсім не зобов'язаний ставати лайном, вважав Стас. Олег Анджеєвський не обізвався тому ані словом. І це лякало.

Втім, у ці доленосні миттєвості нічого на обличчі політтехнолога, включаючи могутній лоб і чорно-руді посивілі вуса, не відбилося.

-Так от, - неквапно, ніби торуючи каменюками дорогу, продовжував Прем'єр. – Завтра він вилітає, майже здоровий, на материк.

Стас німував, доки запропонована пауза не набридла Господарю. Саме так, з великої літери, вимовляли це знакове слово челядинці, успадковані від «папередніка».

-Але літак не долетить, - спокійно повідомив Дон. І додав навіщось:

-З невідомих слідству причин.

Тепер Стасу заціпило по-справжньому.

-Шкода, - скрушно, дуже по-людськи промовив чоловік навпроти.

-Але ж... - тільки й спромігся пробурмотіти Стас.

У цілковито чорній тиші насмівся підвести голову і наразився на чорний порожній погляд Господаря.

Антрацит у тих очах догорів і перетворився на запечений черствий шлак.